

Izjava ob 4. zbiranju

Stane mesečno Din 25.—; za ino-
zastvo Din 40.— neobvezno.

Oglas po tarifu.

Uredništvo:

Dnevna redakcija: Miklošičeva cesta
št. 16/I. — Telefon št. 72.
Nočna redakcija: od 10. ure naprej v
Knafljov ul. št. 5/I. — Telefon št. 34.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo prosveto in politiko

Uprava:

Upravništvo: Ljubljana, Prešernova
ulica št. 54. — Telefon št. 36.Inseratni oddelk: Ljubljana, Preše-
rnova ulica št. 4. — Telefon št. 36.Podružnici: Maribor, Baravska ulica
št. 1. — Celje, Aleksandrova cesta,Račun pri poštnem ček. zavodu: Ljub-
ljana št. 11.842. — Praha čisto 78.180.
Wien Nr. 105.247.

Ljubljana, 25. marca.

Slovenski klerikalizem je v nagli de-
kadenci. Sredstva, katerih se poslužuje
parlamentarno zastopstvo SLS v Na-
rodni skupščini, zlasti pa njeno duhov-
niško vodstvo, so znamenja obupnega
boja, ki ga bje brez ozira na moralno in
poštenje samo oni, ki čuti, da mu gre
za biti ali nebiti in izgubi svoje etično
ravnovesje.

Se večeršnji «Slovenec» je napisal
uvodnik, v katerem napoveduje svoj
bralcem, da je katolištvo »živa sila, ki
preraja in obnavlja človeško družbo in
sicer ne samo, kar se tiče duhovnega
življenja vsakega posameznika, temveč
celokupnega javnega duhovnega družbe,
njenih temeljev in vseh njenih izrast-
kov.» Slovenski katolištvo, reprezentirano
v Narodni skupščini po gg. Smodeju,
dr. Holmju in drugih »bojevnikih«, ki
so se ovekovečili zadnje dneve
nele pred vso državo, marveč tudi
pred vso Evropo z nepopisnim divlaš-
tvom, lažmi in klevetami, je menda
hotelo pokazati, da so trditve škofova
glista le čistične izreze. Nastop sloven-
ske katoliške duhovščine v Narodni
skupščini je dokaz, da je pri nas »živa
sila katolištva« tista podivjana in posu-
rovala sila, ki pokvarja in demoralizuje
nele posameznike, temveč tudi vso našo
družbo. Pravo katolištvo s to divjaško
silo seveda nima nič opraviti, ono trpi
vsled brezvestnosti onih, ki so pokli-
nili mu v prvi vrsti služiti ravno tako,
kakor trpi ves narod, s katerega ver-
nim čustvom uganjajo pokvarje-
ni duhovniki najsravnostnejšo simonijo.

Zalostno je, a vendar je prav, da se
je naša politikujoča duhovščina sama
razglašila in sama postavila na sramotni
oder. Če grmade člankov o pogubno-
sti klerikalizma bi ne opravile to, kar so
dosegli gg. Smodej in tovariši v par
dnevih. Noben popis ne bi mogel nepo-
dučeni jugoslovanski, zlasti srbski jav-
nosti, podati tako karakteristične slike
o klerikalizmu, kakor so jo podali s
svojimi govori in z vsem svojim nasto-
pom slovenski duhovniki — poslanci v
Narodni skupščini. Vsa jugoslovanska
javnost jih je gledala — apostole mr-
žnje, propovednike laži in klevete, pred-
stavitelje neiskrenosti in hudobije in ne
vemo, kdaj je bila slika odvrtnišča, ali
takrat, ko so čistično glumili »zapadno
demokracijo«, ali takrat, ko so s strga-
no krinko divjali in vreščali po zborni-
ci. Parlament si je mogel, gledajoč in
poslušajoč vse to, živahno predstavljati,
česa je sposobna in zmogljiva politi-
kujoča duhovščina šele doma v Slove-
niji, zlasti pa po vaseh in hribih, kjer je
absoluten gospodar nad dušami zaslep-
ljenega ljudstva.

Dobro je, da so gosp. Smodej, Holm-
njec in tovariši dokazali zbranim za-
stopnikom celega naroda, da je nekaj
druzega rimski klerikalizem, nekaj dru-
zega pa slovenstvo, ki ječi pod terorjem
in nasiljem posurovele in nemoralne
politikujoče duhovščine. Uvideli so la-
hko nele pristaši vladnih strank, marveč
tudi poslanci opozicije, da so v Slove-
niji radi klerikalnega terorja nad duša-
mi specifične razmere, v katerih je na
sebi zdravo, dobro, nadarjeno in delav-
no slovensko ljudstvo, ki je v svojem
srcu iskreno vdano narodni in državni
ideji, mogoče osvoboditi in usposobiti
za napredek le, ako se država uveri,
da je klerikalizem državno vprašanje,
problem, ki ga je treba s skupnim na-
porom razčistiti in rešiti, da se zasu-
ga ne le mirni razvoj slovenskega dela
našega naroda, temveč tudi zavaruje
državna in nacionalna ideja na seve-
rozapadu Jugoslavije. Naivno je misliti,
da se more slovensko ljudstvo kdaj iz
lastne moči otresti klerikalizma, kakor
je bilo nemogoče, da bi se Slovenci
sami osvobodili od Dunaja in Avstrije.

Naš parlament naj se vzgleduje na
zapadnih demokracijah, ki se z energič-
nimi sredstvi branijo proti vsaki ofen-
zivi klerikalizma, akoravno tam klerika-
lizem vsaj za narodno in državno
edinstvo ne predstavlja neposredne
opasnosti. Pri nas nikdo ne želi spora
s cerkvijo, kakršne obstoja n. pr. na
Francoskem. Pri nas gre predvsem za
to, da se cerkev osvoboditi političnih
nuzurpatorjev in vrne svereničenom in
ljudstvu kot duhovna, moralna usta-
nova. A vsi si moramo želeči energije,
s katero je Herriot čuval suverenost
države. Te dni smo bili priča, kako
krepko in učinkovito je Herriot zatrl
poskus klerikalnega škofskega štrajha in
s kako ogromno večino je francoski
parlament odobril njegovo politiko.
Francoski režim je danes reprezentant
zapadne demokracije. Njega so kot ta-
kega slavili tudi naši klerikalci. Njegov
nastop dokazuje, da je baš zapadna
demokracija odločena brezobzirno ob-
računati s klerikalizmom.

Na Češkem so izzvali katoliški škofje
dalekosežen konflikt s svojim pasto-
rskim pismom, v katerem so na hudob-
ben način napadli nacionalne kulturne
organizacije. Bila je to le taktična po-
teza v obrambi proti stremljenju, ki
hočejo ločitev cerkve od države ter si-
stematizirano propagirajo dekonfesion-
alizacijo češkega naroda. Politične raz-

Dva načelna govora o HRSS v Narodni skupščini

V nadaljevanju verifikacijske debate sta včeraj načelno raz-
pravljala v Narodni skupščini profesor Polić in minister Uzuno-
vić. — Prvi radičevski govorniki. — Odloženi mandati. — Ko-
rošec zadržal ljubljanski mandat.

Beograd, 25. marca. r. Današnja seja Na-
rodne skupščine se je pričela ob 10. ter
je bila zelo živahna in zanimiva. Po preči-
tanju zapisnika in izvršenih formalnostih je
objavil skupščinski tajnik, da je narodni po-
slanec g. Nikola Pašić na podlagi čl. 85. vo-
lilnega zakona odložil svoja mandata za me-
sto Beograd in okrožje Banjaluka ter da je
pridržal mandat v sremskem okrožju. Na ta
način prideta v skupščino kot poslanci za
mesto Beograd radikal Ljuba Živković in
za okrožje Banjaluka samostojni demokrat
prota Kečmanović. Narodni poslanec mini-
ster dr. Milan Stojadinović je odložil svoj
mandat v okrožju Pančevo-Bela Crkev ter
pride v skupščino Rumun dr. Joca Zen. Po-
slanec dr. Korošec je odložil svoj mandat
v okrožju Ljubljana-Novomesto in pride
na njegovo mesto urednik Fran Kremžar,
posl. Boža Maksimović pa svoj mandat v
tetoškem okrožju.

Predsednik dr. Subotić je nato odgovor-
jal posl. Smodeju, ki se je pismeno prito-
žil, da je predsednik ukinil razgrajajoče du-
hovnike, češ naj bi raje molili, nego da kri-
čijo. Dr. Subotić je odgovoril, da so kleri-
kalci na minuli sejah prizirali tako velik
hrup in tako nevalificirano motili razpra-
vo, da je moral proti njim izreči najostrejša
še opomine.

Zatem je dobil besedo

posl. dr. Ladislav Polić (HZ)

ki je uvodoma naglašal, da je zakon o za-
ščiti države in javne varnosti protustaven,
češ da nasprotuje čl. 72. ustave. Glede skle-
pa min. sveta od 23. decembra pr. l. o upo-
rabi obznane proti HRSS je izjavil, da je
neutemeljen, ker je min. svet samo posve-
tovalna korporacija, ki more sklepiti samo
ono, kar zakon izrečno določa. Min. svet
za omejen sklep ni imel kompetence, je
trdil dr. Polić, ker je zakon o zaščiti drža-
ve in javne varnosti bil izrečno sprejet
proti komunistični stranki. Dr. Polić je sku-
sal lokazati v svojem govoru, da radičevci
s svojim vstopom v komunistično interna-
cionalno niso zakrivila nobenega dejanja, ki bi
moglo imeti za povod uporabo zakona o
zaščiti države. HRSS da ni stopila efektiv-
no v seljaško internacionalo, ona bi imela
sodelovati v III. internacionali samo do
gotovih mej, ki jih postavlja njen program.
(Klic: Dokler ne zruši države!) Nato je
dr. Polić branil sklep zagrebškega sodišča,
ki je odklonilo preiskovalni zapor proti dr.
Mačku in tov. ter je zavračal posl. Leova-
ca, ki je rekel, da sklep zagrebškega so-
dnega stola ni objektivna. (Radikalni posl.
Majkić: Ne daj Bog, da bi mene kdaj so-
dil zagrebški sodni stol! Prišel bi na visli-
ce!) Dr. Polić: Imena onih zagrebških so-
dnikov, ki so sodili v zadevi HRSS, bodo
ostala zapisana z zlatimi črkami v zgodovi-
ni hrvatskega naroda. (Pri teh besedah je
nastal strahovit hrup, kričanje in ropotanje.
Čuje se glas iz večine: »Dr. Bazala je rekel,
da imajo oni drugo mentaliteto!« Posl. Wil-
der: »Kako se ponašate napram sodnemu
stolu v Osijeku? Zakaj napadate drug so-
dni stol, ki ni sodil po vaši volji? Odobrava-
te samo sklepe, ki so vam po volji!« Dr.
Polić je nadaljeval, da hrvatski narod ni
komunističen, ker ni bil v Hrvatski izvoljen
noben komunist niti socialist. (Posl. Majkić:
»Kako da ne, izvoljenih je 61 komunistov!«
— Pri tem je nastal znova velik hrup.) Hr-
vatsko ljudstvo je kmečko in med kmeti
ne more biti komunizma. Končno je dr. Po-
lić izrazil upanje, da mandati HRSS ne bo-
do razveljavljeni.

Nato je dobil besedo

minister Nikola Uzunović

čegar govor je bil sprejet od Narodne skup-
ščine z velikim odobravanjem. Učinkoval je

mere v CSR radi svoje komplicitanosti
z nemškimi vprašanjem sicer ne dovo-
ljujejo tako energičnega nastopa drža-
ve proti klerikalizmu, kakor v franco-
ski republiki, vendar je tudi tu vlada (v
kateri sedijo povrh še zastopniki kleri-
kalne stranke!) se postavila krepko v
bran, napredne stranke pa so napove-
dale klerikalizmu brezobzirno boj, ki ga
vodijo z neobičajno oštrkostjo. Klofče-
va narodnosocialistična stranka je iz-
dala parolo »Padla Viden — padne in
biskupski Rim!« ter se je postavila na
čelo obsežne propagande pod geslom
»Proč od Rima«. Od prevrata pa do
danes je izstopilo iz katoliške cerkve
na Češkem nad 2½ mil. ljudi, kar znači
22—24 % vseh vernikov. Samo v na-
rodno češko - slovensko cerkev je pre-
stopilo dosedaj že nad 1 milijon kato-
likov.

Pri nas se boj proti klerikalizmu do
danes še ne vrši tako radikalno, kakor
v državah zapadne demokracije. Slo-
venski demokrati smo nešteto krat po-
udarjali iskreno željo, da naj se pri nas
ne stori ničesar, kar bi moglo dati po-
vod za pritožbe, da se hoče kaliti ver-
ski mir. Toda duhovniki, katerih pred-
stavitelji so gg. Smodej in Holmjec,
očividno sistematično delajo na to, da

porazno na radičevce, ker je z nepobitnimi
dejstvi zavračal točko za točko predgovor-
nika dr. Polića. Minister Uzunović se je
zahvalil dr. Poliću za lepe besede, ki govo-
re vse, kolikor jih je navedel, v prilog vla-
di. Spoštovani profesor dr. Polić se zanima
za sodne sklepe, ki imajo popolnoma dru-
go nalogo. Smatral je za primerno in do-
voljeno, da je imenoval nek sodni sklep »fi-
govo peros« za pokritje vladne akcije in skle-
pa verifikacijskega odbora. Dr. Polić je v
svojem govoru od začetka do konca pri-
znal dejstvo, da je Radičeva stranka s
pristopom v seljaško internacionalo kot de-
lu-III. internacionala sebe popolnoma iden-
tificirala z seljaško internacionalo in po njej
s III. internacionalo. (Pri teh besedah je na-
stal v klopih opozicije strahovit hrup in
kričanje. Zlasti posl. dr. Zanič se je na vso
moč drl, da je bil predsednik prisiljen po-
zvati ga k redu s pismenim opominom.)
Dr. Polić ima reputacijo odličnega vseučil-
škega profesorja in radi nje ne bo zanikal
stvari, ki je vsemu svetu znana. Kako bi
izgledal človek, ki bi danes po javnem skle-
pu, po Radičevem odhodu v Moskvo itd.,
po odobrenju pristopa v seljaško interna-
cionalo s strani HRSS, to zanikal pred na-
mi in pred javnostjo?

Verifikacijski odbor ni sprejel svojega
sklepa na podlagi katerega upravnega akta
vlade, kar v svojem poročilu jasno izjavlja.
Razprava o tem se je vodila v verifikacijs-
kem odboru po zakonih in ustavi. Med iz-
voljenimi poslanci so tudi taki, ki po po-
zitivnih zakonih ne morejo vršiti javne
funkcije poslancev. Ko je stvar proučil, je
verifikacijski odbor dognal, da imamo po-
slance, ki ne morejo vršiti svojih funkcij po
obstoječih zakonih države. Dr. Polić pravi,
da je zakon o zaščiti države neustaven, to-
da g. profesorja javnega prava, državnega
prava, moram očistiti, da se taki argumenti
ne morejo upoštevati. Naša ustava sodiščem
ni instancam, ki uporabljajo zakon, ne daje
pravice, da se smeljo spopasti v presojanje,
ali je kak zakon ustaven ali ne. Za to in ta-
ko ustavo so glasovali tudi gg. Davidović,
Timotijević, Kumanudi dr. Vojta Marinković
in drugi, ki sedijo sedaj z g. Polićem v eni
družbi. Naj g. Polić to stvar z njimi raz-
pravlja. Zakon o zaščiti države obstoji in
mi smo dolžni uporabljati ga. (V središču
burno ploskanje, medtem ko nastane na dru-
gi strani velik hrup. Predsednik mora po-
novno kaznovati posl. Zaniča s pismenim
opominom.) Mi se vadržujemo vsake kritike
sodišč nečemo pa peti himen sodnikom.
Nadalje se je govornik bavil z vprašanjem
dr. Polića: »Kakšni komunisti so radičevci
in ali more biti HRSS, ki je po 95% selja-
ška res komunistična? Res je, seljak ni ko-
munist. Toda ravno ta argument potrjuje
vladno tezo, kajti ko so v Rusiji začutili,
da komunizem ne stoji na čvrstih nogah in
da se je treba nasloniti na seljaške množice,
so si izmislili pomožno organizacijo
seljaške internacionala ter so poiskali tedi
Radiča kot zastopnika velikega odstotka
seljaških množic. Dr. Polić naj pove, kolik
je odstotek seljaških komunistov v Rusiji,
kjer vlada komunizem že več let!« Minister
Uzunović je nato razpravljal o Radičevi
akciji v boju z komunizmom ter naglašal, da so
to vse stvari, ki so se morale vzeti v resen in
objektivno pretres. Njegov govor je bil spre-
jet z velikim odobravanjem.

Za ministrom Uzunovićem je dobil besedo
posl. dr. Polić k osebnemu pojasnilu, nakar
je govoril

radičevski posl. Dragutin Kovačević,
ki je pričel svoj govor s trditvijo, da člani
HRSS odkar so kot zastopniki hrvatskega
naroda prišli v narodno skupščino kraljevi-
ne SHS, da bi sodelovali z brati Srbi pri

postane cerkev političnoboja organi-
zacija in da se vera vrže v vrtnice po-
litičnih bojev. Mi pravimo: očuvajte
narod in državo nesreče, da troši svojo
energijo v verskih sporih in bojih, oni
odgovarjajo z zlorabo cerkve in ver-
skih sredstev ter identificirajo katoliciz-
em z najostudnejšimi metodami kleri-
kalizma. Mi nič ne zahtevamo, nego da
se cerkev drži lojalno napram državi
ter ne proglašja za domeno plemensko-
separativistične stranke, oni jo čenejo v
vedno nova nasprotstva z državno in
nacionalno mislijo in jo pretvarjajo v
pokrajinsko organizacijo SLS. Politiku-
joči duhovniki katoliško cerkev danes
pred vso jugoslovansko javnostjo sra-
motijo s svojo peklenko mržnjo, z laž-
mi, potvorbami, klevetami in hudobija-
mi, ki jih izvršujejo v njenem imenu.

Oni nam vsak dan kričijo v obraz,
da nočejo verskega mira, da jim je sa-
tansko opravilo razdora ljubše nego
božja služba krščanske ljubezni. Ne-
davno je izšla brošura »Discite moniti!«
— apel na vse dobromislele duhovni-
ke. Verujemo, da je tudi takih še ne-
kaj. Toda izgleda, da njihov glas zani-
ra v vrisu klerikalnega besnenja.

Ali so res vsi opominj zamaž?

izgraditvi mlade jugoslovanske države, v
roku enega leta niso mogli priti do besede.
(Klici iz radikalnih vrst: »A kdo vam je to
brat!«) Dokazoval je, da so radičevci v
resnici zastopniki hrvatskega naroda ter je
nato napadal notranjega ministra Božo
Maksimovića, o katerem je dejal, da je igra-
ča in lutka v rokah ministra Pribečevića, ki
mrzi Hrvate in vse, kar govori hrvatsko.
(Živahni protesti in smeh.) Govoril je o
preiskavah, ki so se vršile pri vodstvu in
članih HRSS, ter je izjavil, da niso pri njem
ničesar našli. Zatem je govoril o volilnem
terorju ter na koncu govora izrazil nado,
da člani HRSS ne bodo vrženi iz parlamen-

ta v trenutku, ko so prišli sodelovati k iz-
graditvi države. Končal je: »Ako pa na-
vržete iz skupščine, boste sami nosili odgo-
vornost!«

Za njim je govoril

radičevski posl. Stjepan Urojić
ki je več del svojega govora porabil za
napade na dr. podtajnika Večeslava Wil-
derja. Svoj govor je končal z besedami:
»Ako bodo poslanci HRSS vrženi iz narod-
ne skupščine, vas bo sodil šumadinski na-
rod.«

Predsednik je nato zaključil sejo ob pol
2. popoldne ter napovedal prihodnjo za 9
dopoldne.

Nov kompromisni predlog glede radičevskih mandatov

Včerašnja radičevska govornika nista dala nobenih političnih
izjav. — »Samouprava« označuje pogoje za preokret v nazira-
nju vlade glede radičevskih mandatov.

Beograd, 25. marca. p. Današnja seja
Narodne skupščine je precej razočarala
vse one, ki so pričakovali, da bodo ra-
dičevci dali izjavo, ki bi omogočila, da
bi se vzel v pretres milejša forma na-
pram njim. Dr. Polić je imel profesor-
sko - odvetniški govor, ki v debato ni
prinesel nobenega novega momenta.
Prvi radičevski govornik in podpred-
sednik HRSS Kovačević se je izgubil
v lokalnih rekrimacijah. Napadal je
ministra prosvete Pribečevića tako, ka-
kor so ga vajeni napadati radičevci na
svojih zborovanjih po kmetih. Drugi
govornik HRSS Urojić je polizušal, da
se v besedah nekoliko približa srbijski-
skim seljakom. Vendar pa v stvari ni
prišlo do olajšanja v situaciji. Z ozirom
na to se smatra splošno, da je vpra-
šanje radičevskih mandatov rešeno na
njihovo škodo. Optimisti se nadejajo
preokret v situaciji v govorih Pavla
Radiča in dr. Trumbića, ki sta napove-
dana za petek. Vendar je težko priča-
kovati, da bi radičevci odkrito obsodi-
li zvezo z Moskvo in desavuirali svo-
jega šefa Stjepana Radiča. Glasovanje
mora brezpogojno biti v petek, vsled
česar se z nabetostjo pričakuje pet-
kove večerne seje. Z optimistične strani
se predlaga kompromis, da se o vseh
radičevskih mandatih izvrši anketa,
koliko so se posamezni radičevski po-
slanci kompromitirali z odobravanjem
pristopa k seljaški internacionali.

Značilen je članek jutrišnje »Samou-
prave« pod naslovom: »Ali je pre-
okret mogoč?« »Samouprava« piše:
Samo en dan nas še loči od trenutka,
ko ima Narodna skupščina končno od-
ločevati o usodi radičevskih mandatov.
Kolikor bolj se približuje ta trenutek,

tim večja nervoznost političnih krogov
se opaža ter se vedno več razpravlja
o tem, ali je mogoče, da Narodna skup-
ščina izpremeni odločitev verifikacijs-
kega odbora, bodisi v celoti, bodisi deloma,
odnosno ali je mogoče, da se ta
odločitev odgodi s sklicanjem neke vrste
ankete o tem, ali obstojajo pred-
pogoji za uporabo člena 18. zakona o
zaščiti države. Vprašanje usode radi-
čevskih mandatov je treba postaviti na
bazo poznejše možnosti korekture gle-
de njihovih mandatov, ker vse je odvle-
sno od Radičeve stranke, dalje od tega,
ali je Radičeva stranka sposobna, da
izvrši korenito konverzijo, da opusti
svoje dosedanje stališče napram kra-
ljevinu in njenim temeljnim institucijam,
da ukine dosedanje svoje zveze, pri-
prave in metode dela, z drugimi besed-
dami, da iz protidržavne, separatistič-
no - boljševiško orijentirane in vedene
stranke, postane hrvatska državotvor-
na stranka, ki iskreno sprejema držav-
no in narodno edinstvo, ki iskreno spre-
jema monarhijo in dinastijo Karagjor-
gjevičev in ki bi na temelju in v okvi-
ru današnje ustave delala za ustvari-
tev svojih kulturnih, političnih in dru-
gih ciljev v dobro in korist Hrvatov in
celokupne kraljevine. Samo v tem slu-
čaju bi se sklepi verifikacijskega odbo-
ra mogli izpremeniti. Usoda radičev-
skih mandatov je odvisna od Radičeve
stranke. V njo so uprti pogledi onih, ki
to stvar smatrajo resno s stališča drža-
ve in s stališča resničnih hrvatskih in-
teresov. Ono, kar je gosp. Ljuba Da-
vidović prečital v Narodni skupščini,
ne predstavlja nikakega preokreta niti
nima drugih pogojev, ki bi lahko služili
kot vez za nov preokret.

Konstituiranje Narodne skupščine v soboto

Glasovanje o spornih mandatihbo v petek ponoči. — Proračun-
ske dvanajstine pridejo v nedeljo pred finančni odbor.

Beograd, 25. marca. p. Verjetno bo
jutri skupna seja radikalnega kluba in
kluba samostojnih demokratov. Ker bo
debata o verifikaciji mandatov končana
v petek ponoči, bodo v soboto volitve
predsedništva Narodne skupščine in

skupščinskih odborov, posebno finanč-
nega in zakonodajnega odbora. V ne-
deljo se bodo odbori takoj konstitui-
rali ter bo finančni odbor najprej rešil
dvanajstine, ki se morajo izglasovati
pred koncem tekočega meseca.

Nove dalekosežne reforme v Italiji

Konec liberalne Italije. — Komuniziranje fašizma.

Rim, 25. marca. z. Ministrski pred-
sednik Mussolini je včeraj z balkona
zunanega ministrstva napovedal, da se
bliža čas, ko bodo vsi bolni deli libe-
ralne države odstranjeni. To se smatra
kot napoved prekratnih reform, ki bodo
pomenile konec liberalne države Italije.
Tozadevni zakonski načrti pridejo že
v jeseni pred zbornico. Vlada namerava
proklamirati suvereniteto države nad
vsemi delovnimi in produkcijskimi si-
lami. Ustanovila se bo korporacija, v
kateri se bodo mogli pod zaščito drža-
ve »svobodno« razvijati vsi sindikati,
tako delavski kakor delodajalski. Sin-
dikati morajo pripadati raznim sme-
rem, obstojala pa bo le ena narodna
korporacija. Za vse stranke obvezno
razsodišče bo vrševalo vse socialno-
gospodarske spore, ki bi se mogli poja-
viti v korporaciji med sindikati. Vse
produktivne sile bodo primorane, da
vstopijo v to korporacijo. Pristopna
dolžnost in pristilno razsodišče naj vrne-
ta državi ono suverenost, katero so
uzurpirali protinarodne sile v zadnjih
desetletjih.

Korporacije pa ne bodo reševale sa-
mo socialno-gospodarskih vprašanj,
ampak prevzamejo tudi politične funk-
cije. Funkcionirale bodo kot volilna
okrožja in pošiljale v parlament za-
stopnike delavstva in kapitala.
Parlament se bo preustrojil. Senato-
rje bo imenoval še dalje kralj, uvedejo
pa se novi razredi, ki bodo omogočili
zastopnikom sindikatov vstop v senat.
Zbornica ne bo več izvoljena izključno
od političnih volilnih okrožij, ampak bo
ena tretjina poslancev izvoljena v volil-
nih okrožjih sindikatov. Izvolili se bo-
tudi poseben odsek, ki se bo bavil z
nadaljnjimi reformami ustave.
Vojaška uvrstitev delavstva industri-

jalcev in velenosestnikov v narodno
korporacijo je izzvala med liberalci ve-
likansko razburjenje. Nameravane re-
forme bodo namreč popolnoma zatrla
osebno svobodo, ker bo centralnemu
organu v Rimu podrejeno vse življenje.

Nov konflikt s češkimi klerikalci

Praga, 25. marca. z. Med socialisti
in klerikalci je prišlo vnovič do zelo
ostrega spopada. Pred kratkim imeno-
vani armadni škof Bombera je izdal
namreč na vojaške duhovnike zaupno
pastirsko pismo, ki je sestavljeno v
enakem tonu, kakor zloglasno slovaško
pastirsko pismo. Socialni demokrati
zahtevajo, da se radi neprestanih pro-
vokacij škofov opusti češkoslovaško
poslaništvo pri Vatikanu.

Zadnje sportne vesti

Zagreb, 25. marca. r. Pri včerašnji pri-
jateljski tekmi je zmagal Gradjanski nad
Concordijo z 1 : 0.

Budimpešta, 25. marca. s. Najvažnejši
sportni dogodki včerašnjega praznika je
bila tekma med madžarsko in švicarsko re-
prezentanco. Po zadnjem porazu Švicarjev
na Dunaju je bilo skoraj gotovo, da ne sme
jo računati na zmago. To se je tudi uresni-
čilo. Madžari so zmagali s 5 : 0 (2 : 0). Ma-
džari so bili docela v premoči. Sodil je na-
sodnik Fabris. 40.000 gledalcev.

Dunaj, 25. marca. s. Prijateljski tekmi:
Sportklub : Zidenice (Brno) 3 : 2 (2 : 1).
Ostmark : Cricketer 2 : 1 (1 : 0). Edini pre-
voraženi prvenstveni tekmi Hakoah :
Rapid je prisostvovalo 30.000 gledalcev. Z
lahkoto je zmaga Hakoah s 4 : 1 (1 : 0).
Gol za Rapid iz enajstmetrovke.

Klerikalni reakcionarji

«Slovenec» v posebnem članku razlaga, kaj so naloge katolištva, govori o njegovih živih silah, ki prerajajo človeško družbo. In pravi, da si katolištvo ne pušči kratiti svoje absolutne svobode, da prepaja človeško družbo s svojimi načeli in da noče živeti od milosti laične države ali si dati od nje narekovati smernic svojemu prepovednemu delu. »Slovenec« teolog na jezuitski način zamenjava naloge katolištva, ki bi moralo po svojem namenu blagodejno vplivati na duševno preporočanje in s tem tudi na socialne odnose človeštva, s stremiljem klerikalizma, ki hoče z zlorabo vere in njenih ustanov ustvariti duhovniški kasti politično premoč. Največji svobodomislec niso nikdar odrekli pravemu katolištvu, od nosno krščanstvu velikega pomena za moralno in etično vzgojo ljudi, v vseh časih in vseh državah pa je katoliška cerkev naletela na odločen odpor, kadar je hotela istovetiti svoj poklic s posvetno oblastjo.

Glavno načelo moderne demokracije, na katero se sklicujejo radi tudi naši klerikalci, je načelo svobode. V vseh kulturnih državah in tudi pri nas je ta svoboda zajamčena v ustavi, kar je največji privilež katoliški cerkvi za popolno svobodno udejstvovanje in javnem in tudi v zasebnem življenju. Nihče ne brani katoliški cerkvi, da uveljavlja po verskih načelih svoj vpliv na javno življenje niti pri nas niti drugod. Kršijo pa to načelo, ki bi ga morala cerkev najodločneje varovati sama zaradi same sebe, ravno oni predstavniki katoliške cerkve, ki pod videzom krščanstva in katoličanstva zasledujejo cilje, s katerimi nima resnična vera nobene zveze.

Francoski min. predsednik Heriot je pred dnevi zaklical v francoskem parlamentu klerikalcem, ki zasledujejo v Franciji iste cilje kakor pri nas, na Češkoslovaškem in drugod: »Ne bomo vam predali svobodne znanosti, niti verske svobode, niti neodvisnosti svobodne države! Ravno to kličemo tudi mi. Heriot je očital klerikalcem bankirsko krščanstvo. Tudi mi ga očitamo, ko pravimo, da zlorablajo vero in cerkev v politične in osebne koristne namene. Na trditve »Slovenca«, da cerkev noče živeti od milosti države, pravimo mi, da naj se poslužuje samo pravic, ki jih daje država vsem svojim državljanom ene in druge veroizpovedi. Ako pa odklanja cerkev »milosti«, potem naj tudi povedo »Slovenčev« teolog, kaj prav za prav razumevali po besedo. Menda ne duhovniških plač, ki jih daje država? Država bo znala braniti svojo svobodo napram vsem in tudi napram politikom duhovščini, ki istovetno svojo protidržavno gonjo z interesi cerkve.

»Slovenec« trdi, da cerkev uči po potrebo solidarnega sodelovanja vseh stanov. Ali uči to solidarnost, ki jo propoveduje pravo krščanstvo, naša politikujoča duhovščina, ki se samo politično mrzno? To, kar propovedujejo naši klerikalci, je največja reakcionarnost, kar pa govori »Slovenec« največja hinavščina, ki je ravno znak klerikalizma. S svojim svetohlinstvom ne bodo nikogar preslepili!

Amerika za razorožitev Evrope

Od verifikacije ženevskega protokola je bilo odvisno, ali bo pod egido Zveze narodov sklicana mednarodna konferenca za splošno znižanje oboroženosti, ki bi se imela še letošnje pomlad sestati v Ženevi. Z izjavo britanske vlade proti protokolu pa je postala cela ta procedura, ki je hotela izmiriti francosko tezo glede sigurnosti z zahtevami gosp. Macdonalda po razorožitvi brezpredmetna. Famosni načrt razorožitvene konferenca, ki bi bila na vojaškem polju ponovitev diplomatskega sejma v Genovi, je padel v vodo.

S tem pa niso zadovoljne Zedinjene države, ki po vojni stoje na čelu vseh razorožitvenih prizadevanj, zlasti če ne zadenejo Amerike. Že se čujejo glasovi (ki so jih iz Washingtona zaenkrat še previdno dementirali), da se misli predsednik Coolidge lotiti naloge, ki je izpodletela Zvezi narodov, in še tekom letošnjega leta sklicati v Washingtonu novo konferenco, ki pa se tokrat ne bi pečala samo s pomorskimi vprašanji, ampak s splošno omejitvijo oboroženosti na morju, na kopnem in v zraku.

Ce bi se ta iniciativa posrečila, bi se ameriška diplomacija lahko pohvalila z novim sijajnim uspehom. Zedinjene države, ki imajo v svojih rokah kontrolo svetovnih financ, bi se polastile še nadzorstva nad vojaško silo vseh dežel. Avtoriteta washingtonske vlade bi izpodrinila Zvezo narodov, ki se jo Zedinjene države trdovratno branijo priznati.

Toda ne glede na veliko nevarnost, ki jo Coolidgeova namera pomenja za ženevsko mednarodno institucijo in za neodvisnost in mir Evrope, šepa njegov načrt tudi vsled svoje predaletosti. Zavrnitev ženevskega protokola je dokazala, da je splošen sporazum glede varnosti mogoče le na temelju poedinih regionalnih obrambnih zvez čisto preciznih ciljev, ki imajo svoj razlog d'etre v istovetnosti interesov. Podobno velja tudi za razorožitev. Prva washingtonska razorožitvena konferenca ne bi uspela, če ne bi prej prišlo do preliminarne sporazuma glede Tihkega oceana. Tudi druga konferenca bi mogla doseči svoj namen le, če bi sledila političnemu paketu, ki bi odpravil ali vsaj znatno zmanjšal verjetnost

oboroženih konfliktov v Evropi in v svetu.

Obširna debata na lanskem zasedanju Zveze narodov je nepobitno dokazala, da je čisto odveč, spravljati se nad splošno razorožitev, dokler ni resno vprašanje varnosti. Sam Macdonald je to moral pri vseh svojih trdovratnosti priznati. Ogroženi narodi se ne morejo prej odpovedati lastni vojaški sili, dokler ne dobijo v zameno za to dovoljno jamstvo za svojo svobodo in neodvisnost. Ravno temu jamstvu pa se obe anglosaški velesili umikata. Posebno z Zedinjenimi državami se o tej zadevi kar nič ne da govoriti. Njej so ljubli načrti za mednarodno razsodišče, ki bo smelo soditi o vseh zadevah, v kolikor se ne tičejo Amerike, poteguje se z vneto za razorožitev — drugič, noče pa s svojo ogromno materialno silo zagotoviti sigurnosti ogroženim narodom.

Ameriška težnja za razorožitvijo sveta se vse preveč inspirira iz finančnih vidikov. Predsednik Coolidge hoče imeti od evropskih upnic vrnjene milijarde, ki jim jih je Amerika posodila v svetovni vojni. Da bi moglo plačati, naj te države znižajo svoje vojaške proračune. Bela hiša je napovedala polit. varčevanja. Zedinjene države pa morejo varčevati le, če jih ne bremenijo svetovna oboroževalna tekmata. Da bi ameriški državljani plačevali manjše davke, se mora ustaviti in znižati oboroževanje Evrope in sveta.

Na dlani so koristi, ki bi jih imela Amerika od takega razorožitvenega zametka. Če pa bo predsednik Coolidge hotel priti do dejanskih uspehov, bo moral njegov plemeniti pacifizem zgrabiti vprašanje pri glavi, ne pa pri zadnjem koncu. Da bi plug oral, je treba vpreči vole za oje, ne pa za držala.

Za doseg svetovnega mira je potrebno najprej iztrebiti vzroke vojam in zagurati obstoj ogroženim narodom, nato je razorožitev lahka stvar.

Novi predsednik finske republike

Z razsulo carske Rusije je dobila popolno neodvisnost poleg mnogih drugih tudi finska država, ki je uživala gotovo privilegije, večje pa kot vsaka druga ruska pokrajina, že tudi poprej. Morala se je sicer za svojo avtonomijo neprestano boriti s Petrogradom, ohranila pa je vsaj nekatere predprave tik do svetovne vojne. Morda se je ravno temu izjemnemu stanju Finska zahvalila, da je njena civilizacija izredno hitro napredovala, tako da so Finci v tem oziru že pred vojno uspešno konkurirali z zapadnoevropskimi narodi. Ko so se boljše viki z demagoško kretnjo odkleli neruskim pokrajinam, so bili Finci prvi, ki so si ustvarili urejeno državo in jo konsolidirali. Pokazalo se je seveda kmalu, da so bili boljše viki tako prostodušni edino zato, ker so računali, da se bodo tudi v vseh novih državah polastili krmila komunisti in se potem vnovič združili s sovjetsko Rusijo. Sistematično in z ogromnim aparatom so začeli netiti in podpirati komunistični pokret v teh pokrajinah in tudi Finci so morali s krvjo zasreti več komunističnih uporov. Danes je komunistizem na Finskem premagan in država se razvija mirno v zapadnoevropskem duhu.

Prvega predsednika si je finska republika izvolila leta 1919. v osebi dr. Stahlberga, ki si je znal ustvariti, čeprav je pripadal eni najmanjših strank, izredno močno pozicijo in si je pridobil splošno popularnost. Ko je letos v februarju potekla njegova funkcionalna doba, bi bil brezčas z ogromno večino novič izvoljen, a se je vsled svoje starosti in bolehnosti odel kandidaturo. Na njegovo mesto je prišel dr. Lauri Relander, politik razmeroma mladih let, ki je bil izvoljen le z neznatno večino. Bodočnost bo pokazala, ali se bo znal kakor njegov prednik kljub temu uveljaviti tudi on. V svojih nastopih izjavah je res poudarjal, da hoče kar najbolj nadaljevati prednikovo politiko in zlasti v zunanji politiki varovati dosedanje svobodo Finske na vse strani. Naslanjati se hoče tudi v bodoče zlasti na Anglijo, kjer uživa agilni in podjetni finski narod velike simpatije.

Politične beležke

— Kdo komandira nad »Slovencem«? Posl. Smodej je izjavil v Narodni skupščini: »Ugotavljam, da sem bil in sem še glavni urednik »Slovenca«, da pa nisem prejel nobenega navodila od škofa Jegliča. Konstatiram nadalje, ako želi škof Jeglič kako stvar objaviti v »Slovenecu«, jo podpiše in prosi za sprejem ravno tako kakor vsak drug človek.« Na to izjavo posl. Smodeja ugotavljam, da je postal kot duhovnik glavni urednik »Slovenca« samo s privolitvijo njemu škofa in da je samo od škofove milosti odvisno, koliko časa je glavni urednik. Potem je treba ugotoviti, da je škof lastnik Jugoslovanske tiskarne, ki tiska »Slovenca« in da je škof pokrovitelj Katoliškega tiskovnega društva, ki vzdržuje »Slovenca« in v katerem ima škof svojega cenzorja. Ta dilij na to, kaj se tiska v Jugoslovanski dilij nato, kaj se tiska v Jugoslovanski tiskarni. Ako reče škof »zapik«, ne sme Jugoslovanska tiskarna ničesar natisniti, kar ni njemu prav. Mogoče je, da posl. Smodej kot glavni urednik »Slovenca« ni dobival direktno navodil od škofa, zato pa jih ima od škofovih posredovalcev, kar je isto. Nikomur tudi ni treba praviti, da škof ne podpisuje svojih pisem, ki jih pošilja »Slovencu«. To je samo ob sebi razumljivo in toliko škof se ni pozabljal, da bi se pozabil podpisati pod svoja pisma. Iz vsega navedenega je razvidno, da je pisava časopisja, ki izhaja v škofovi tiskarni, popolnoma odvisna od škofa in da niso

zanjo odgovorni samo tisti, ki pri tem časopisju sodelujejo, pač pa v prvi vrsti škof sam. Ako trdi posl. Smodej kaj drugega, potem namenoma laže, ker hoče prikriti dejstvo, da izrablja duhovščina pod vplivom od zgoraj svoj položaj v politične namene. Izjavi poslanca Smodeja v Narodni skupščini tudi nihče ni verjel, ker je predobro znano, kakšno razmerje vlada med škofom, duhovščino in SLS. Njegove nerodne laži bi lahko imponirale samo trapaštim članicam »Škronicelerajne«.

— Sam se je postavil na sramotni oder. Slovenska javnost dolgo ni vedela kdo je pri škofovem listu glavni hujskač in kdo je tisti, ki sistematično zastrepnja slovensko javnost z lažmi in obrekovanji. Sedaj vemo, da je to Fran Smodej, ki je zapustil svojo službo na Koroškem ter prepuštil svoje rojake Nemcem in njihovi tužni usodi. Sam pa je prišel na Kranjsko zrago delati in nemoralno širit, ker mu to več nese kot narodno mučenje. Na Koroškem, Zadnje dva dni je divjal Smodej v Narodni skupščini kakor obseden in niti duha niti sluha ni bilo v njem od krščanstva, četudi je katoliški duhovnik. Smodej pa ni samo lagal in obrekoval ter kradel čas in poštenje v skupščini, marveč je nato še sestavil satansko poročilo o dogodkih v skupščini za »Slovenca«, ki kar mirno nepoštenja in lopovstev. Tako se je Fran Smodej sam postavil na sramoten oder, sam sebe je justificiral.

— Klerikalna lopovščina. Posl. Smodej je trdil v Narodni skupščini, kakor poročila »Slovenec«, da je minister dr. Žerjav izjavil v svojem torkovem odgovoru na klerikalne klevete, da je katolicizem državni problem. Ako je to posl. Smodej res trdil, potem je vado-ma lagal, kajti dr. Žerjav je rekel, da je zloraba katoliške vere državni problem, ker se je akcija zlorabe cerkve in verskih sredstev obrnila proti državi, proti obliki vladavine in proti državnemu ustroju. To stoji tudi v steno-grafičnem zapisniku seje Narodne skupščine. Katolicizem pa menda ni isto kakor zloraba vere, kar hočejo dokazati naši klerikalci. »Slovenec« menda misli, da sme tudi on lagati, ako laže Fran Smodej pod zaščito poslanske imenitete.

— Grda nevhvaležnost. Škofov list po podatkih beograjske »Politike« poroča, da se je minulo soboto v Beogradu vršilo letno zborovanje svobodnih zidarjev iz cele Jugoslavije. Škofov list dostavlja, da se je to zborovanje vršilo en dan prej, preden sta Pribičević in za njim dr. Žerjav v parlamentu proglasila boj proti klerikalizmu kot glavno točko vsega kulturnega sveta. »Slovenec« je ustrelil mimo cilja. Ministra Pribičević in dr. Žerjav sta spontano reagirala na nečuvne lopovščine klerikalnih poslancev in ne potrebuje argumentov framažonske lože že zato ne, ker je njen veliki mojster — Voja Veljković, spiritus agens celotnega opozicijskega bloka in prisrčen intimus p. t. klerikalnih tribunov dr. Korošca in doktor Holmkeja. Javna tajnost je tudi, da so v jugoslovanski framažonski loži najbolj agilni svobodni zidarji ravno poedinii davidovčevci in hrvaški zajedničarji. Zato je škofov list z insinucijami proti klerikalnim tendencijam ministrov Pribičevića in dr. Žerjava zagrešil grdo nevhvaležnost ravno napram svojim najožjim zaveznikom. Bojimo se, da pridejo klerikalni tribuni kmalu v sponade s svojimi najintimnejšimi sodrugi — z zagrebškimi in beograjskimi framažoni, ki so doslej najbolj lojalno podpirali tudi klerikalne separatistične aspiracije.

— Besede in dejanja. »Slovenec« piše, da je krščanstvo nasprotno kapitalističnemu in boljše vikiemu materializmu. To je res, v kolikor se to tiče pravega duha krščanstva. Ni pa to res, v kolikor se tiče to krščanstva naših klerikalcev. Škof ljubljanski je n. pr. največji veleposestnik in eden največjih kapitalistov v Sloveniji, kar pa niti toliko ne vpliva na njegovo krščanstvo, da bi kaj odstopil od svojega blagostanja upokoienim siromašnim duhovnikom, slabo plačanim organistom ali pa vsaj ljubljanskim mežnarjem, za katere mora skrbeti ljubljanska občina. Po škofovem vzgledu se ravna tudi vsi drugi množestveni kapitalisti v klerikalni stranki, ki pojmujejo krščanstvo popolnoma materialistično. Ali poznate, da je eno klerikalno podjetje, ki bi se ne ravna po načelih najstrožjega kapitalizma? Kar se pa tiče boljše vikištva in komunizma, še ni dolgo tega, ko so se naši klerikalci zelo navduševali za boljše vikiški materializem ter izjavljali tudi javno, da so boljše vikiška načela »zdrava« in sorodna načelom SLS. Komunisti pa bi bil namreč tudi klerikalcem dobrodošli, če bi pri njegovem uveljavljanju odpadlo kaj zanje, ne da bi bilo njim samim deliti. Jemal bi vsakdo rad, da bi pa nič! Tako krščanstvo, ki za klerikalci izjavljajo v praksi, ne bo nikogar prepričalo, da so »Slovenčev« pridige o protinaturalističnem krščanstvu naših klerikalcev resno in iskreno mišljene! Pokažite v dejanjih, kar z besedami pridigujete!

— »Slovenčeva« beograjska poročila o sejah Narodne skupščine se odlikujejo po svojih neresnicah in jezuitskih zavajanjih, ki so edino orožje škofovega lista. »Jutro« je objavilo točna poročila o govorih ministrov Pribičevića in dr. Žerjava ter o velikanski blamaži, ki so jo doživeli klerikalni poslanci v Narodni skupščini. »Slovenec« pa je toliko drzen, da si upa ponavljati laži, ovržene pred vso našo politično in parlamentarno javnostjo. »Slovenec« ne poroča o izjavljanju ministra dr. Žerjava niti toliko objektivno, da bi vsaj navedel bistvo njegovega govora. Njegovo

vo poročilo govori, da je bil dr. Žerjav »v vidni zadregi«, da je »njegov lice obledelo in je povsili svoje oči«, da »ni skušal« ovreči kot neresnične trditve, da je bil obsojen vsled lahkomišelnosti bankrota. Da je »z ločljivim glasom« pripovedoval, koliko je trpel vsled te obsodbe, da so bili »poslanci SDS v neprijetni zadregi« radi njegovega zagovora, da je mlatil »samo prazno slamo« itd. Način takega poročanja je dostojnega lista nevreden ter je mogoč samo

Gospodarstvo

Amerika kot glavna dajalka kreditov

Zedinjene države so se tekom zadnjih 10 let mogle iz države — dolžnice povspeti do ene največjih držav-upnic na svetu. Poprej je bila Anglija desetletja skoro izključna posojevalka na svetu. Amerika jo sedaj močno izpodriva in bo to vsoje stališče na mednarodnem denarnem trgu nedvomno še dalje krepila, kajti ameriška posojila se še dalje množijo in tudi nima nobena druga država toliko likvidnih denarnih sredstev na razpolago kakor Amerika.

Zanimivo za presojanje današnjega položaja Zedinjenih držav na mednarodnem tržišču kapitala so sedaj znane številke ameriških posojil raznim državam v primeri s predvojnimi časom. Stanje ameriških posojil nam prikazuje naslednja tabelica:

	1925.	1913.
	v milijonih dolarjev	
Kanada	2750	750
Kuba	1400	100
Mehika	1030	1050
Centr. Amerika	156	50
Južna Amerika	1475	100
Evropa	2032	350
Kina in Japonska	—	100
Filipini	632	75
Druge države	195	50
Skupno	9670	2625

Na čelu ameriških dolžnikov je torej Kanada napram Mehiki pred vojno. Na drugem mestu se nahaja Evropa. Razmerje zadolženosti obeh pa je zelo različno. Dočim je Kanada napram L. 1913. povečala kredit le za okrog 250 odst., je kredit Evropi narasel za skoro 500 odstotkov. Najmočnejše odstotno povečanje kreditov beležita Kuba in Južna Amerika s 1300, odnosno 1375 odst. Posojila, ki so jih na novo dale Zedinjene države l. 1924. evropskim državam, so po neki ameriški v decembru sestavljeni statistiki naslednja (vse v milijonih dolarjev):

Francija	162.—
Nemčija	115.—
Holandskaja	46.—
Norveška	32.—
Švica	30.—
Švedska	30.—
Belgija	30.—
Finska	12.—
Madžarska	9.—
Jugoslavija	3.—
Avstrija	3.—
Češkoslovaška	1.5

Najbolj sta se lanj zadolžili v Ameriki Francija in Nemčija, razmeroma malo pa Češkoslovaška, Jugoslavija in Avstrija.

Tržna poročila

Novosadska blagovna borza (25. t. m.) radi pražnika ni poslovala.

— S tržišča masti in suhomesnatega blaga. V zadnjem času zelo povprašujejo po suhkah in plebeh z Reke in Trsta in to zaradi bližajočih se velikonočnih praznikov. Zagreb je prodal že velike količine tega blaga v Trst, tako da nastaja opasnost pomanjkanja za domači konzum. V Zagrebu se plača mast v sodih na debele po 27.50—28.50 Din, na drobno pa po 28.50—30 Din. Sna slanina se plačuje po 32, šunke 36, plečeta 34—35, cesarsko meso in rebra 26, svinjski jezik 30, goveji 30 Din kg. V Beogradu stane: mast 25—26, slanina 24—25, odmlajena 25—26, suho meso 24—25, šunke odmlajene 42—45, kuhane 50—56, salame domače 80, mlanske 70 Din kg.

— Kritično stanje slovenske mlinarske industrije. Slovenska mlinarska industrija se nahaja v jako kritičnem stanju in ni v splošnem zaposlena niti z eno tretjino svoje kapacitete. Ljubljanska Trgovska in obrtniška zbornica je opozorila pristojno ministrstvo na to stanje, ki se še vedno postruje. Med mlini sta dva, to je Vinko Majdič v Kranju in J. Rosenberga v Mariboru, sploh ustavila obrate. Glavni vzrok tej krizi so železniške tarife, ker velja po sedanji blagovni klasifikaciji enaka tarifa za prevoz pšenice kakor moka. Potrebno bi bilo, da se pšenica kakor sploh vse žitarice vrstne kot sirovine v nižji tarifi razred kakor moka. Eden nadaljnjih vzrokov, da mlinarska industrija propada, je v dejstvu, da tvornica za kosovne pošiljke, odnosno polvagonske tovore neprimerno večja kakor za celovagonske tovore. Take razmere podražujejo blago in slabijo razpečevanje. Izvoz mlevskih produktov pa zlasti ovirajo sedanje uvozne in izvozne carine. Zaradi ukinjenja uvozne carine prihaja tuja moka svobodno v našo državo, dočim se mora za izvoz moka od nas v inozemstvo plačati 25 dinarjev za 100 kg. Ljubljanska zbornica prosi pristojno ministrstvo, naj store potrebne tarifyne ukrepe, da se mlinarska industrija v Sloveniji omogoči redno obratovanje in konkurenca z vojvodinskimi mlini kakor tudi možnost izvoza.

— Naša potrošnja kava. Kava spada med predmete, pri katerih smo navezani na brezpopojni uvoz iz inozemstva. Lansko leto smo uvozili 8 milijonov kilogramov kave, za katero smo morali plačati 222 milijonov Din. To znaša nekako tri odstotke vrednosti našega celokupnega uvoza. Če

pri »Slovencu«, ki je pod pokroviteljstvom ljubljanske škofije, vrhovnega »Slovenskega« klerikalizma. Kljub temu ne morejo klerikalci zatreti poraznega utika, ki ga je napravilo odkritje klerikalnih političnih metod v verifikacijski debati Narodne skupščine. »Slovenčev« poročanje nanovo odkriva vso pokvarjenost in lažimoralno vodilnost klerikalnih krogov in v toliko nam je tudi dobrodošlo, ker nam olajšuje boj proti klerikalni stranki.

računamo, kolike kave odpade na vsako osebo v Jugoslaviji, najdemo, da potroši vsak prebivalec letno osemnajst dinarjev samo za kavo. In ker stane kg kave v Jugoslaviji povprečno 27 Din, vidimo, da konsumira vsak človek pri nas približno okrog pol kg kave na leto.

— Naša industrija papirja se nahaja v težavem položaju zaradi močne inozemske konkurence. Zato so v ministrstvu trgovine in industrije podvzeti koraki, da se tej naši mladi industriji pomaga. V to svrhu so se vsi zainteresirani krogi sporazumeli, da se v carinskih tarifih vzame v obzir ta panoga industrije.

— V zadržni register sta se vpisali naslednji zadrugi: Surovinarska čevljarstva zadruga v Brežicah, r. z. z. o. z., in Jugoslovanski kreditni zavod v Murski Soboti, r. z. z. o. z. Izbrisala se je: Grossekauferveinigung, sämtlicher gast- und schankgewerblichen Betriebe für ganz Slovenien, r. G. m. b. H., v likvidaciji v Mariboru.

— Redni občni zbor bo imela S. aprila ob 16. »Elektra«, d. d. v Ljubljani v sobi generalnega ravateljstva Ljubljanske kreditne banke na Dunajski cesti 1.

— Konferenca o vprašanju poravnave izven konkurza se bo vršila 27. t. m. v ministrstvu trgovine in industrije v Beogradu. Udeležijo se konference zastopniki vseh zbornic in gospodarskih organizacij.

— Vprašanje sanacije Srpske zadržne banke v Novem Sadu. Dne 22. t. m. se je vršila glavna skupščina Srpske zadržne banke v Novem Sadu in se je ugotovilo primanjkljaj nekaj nad pet milijonov Din. — Uprava je predlagala, da se ta primanjkljaj nadoknadi z denarjem, ki bi se dobil s prodajo velike bankne palače in njenega plovnega parka. Izvoljen je bil poseben odbor, ki bo proučil vzroke primanjkljaja ter podal svoje poročilo na skupščini, ki se bo vršila v začetku julija. Primanjkljaj je nastal, kakor zatrjujejo, zaradi velikih davčnih bremen in zaradi tega, ker je banka dala velik kredit pozneje propadlimu Balkanskemu internacionalnemu komercialnemu društvu. Tudi gradnja velike palače je med vzroki primanjkljaja. Končno pa je zavodu silno škodovala gonja, ki so jo uprizarjali proti njemu bankni nepriljubljeni.

— Podružnica Srpsko-albanske banke v Skadru. Prošlo nedeljo je bila svečano otvorjena podružnica Srpsko-albanske banke v Skadru. To je prvi denarni zavod iz naše države v Albaniji in bo njegova naloga pospeševanje trgovinskih in gospodarskih stikov med Jugoslavijo in Albanijo.

— Za koncentracijo uprave ozkotirnih železnic v Sarajevu. Na letni glavni skupščini sekcije Udruženja inženjerjev in arhitektov v Sarajevu je med drugimi inženjer Blagojevič referiral o prometnih vprašanjih, posebno glede na ozkotirne železnice. Razložil je pomen spojitve srbskega in bosanskega ozkotirnega omrežja ter poudarjal potrebo zgraditve proge, ki bi vezala Beograd z morjem. Končno je predlagal na gospodarske, administrativne in voje razloge, da se uprava vseh ozkotirnih prog zedini v Sarajevu pri sarajevski direkciji. Referat Blagojeviča je bil sprejet soglasno in bo izročeno prometnemu ministru v obliki spomenice.

— Konkurz je razglašen o imovini Karla Worscheta, trgovca v Mariboru. Prvi zbor upnikov je dne 30. t. m. ob 9. pri oroženem sodišču v Mariboru.

— Narasčanje cen v Rumuniji. Draghijska indeksna številka se je v Rumuniji tekom februarja t. l. dvignila od 4278 na 4364, to je za 86.

Borze

ZAGREB. V bančnih papirjih je bil promet precej živahen, posebno v Eskomptu. — V devizah je bila tedenska nespremenjena. Blaga je bilo dovolj, ali se je ponujalo na visokih tečajih. Povpraševanje je bilo zmerno in zato tudi promet slab. Zaključni tečaj napram večeraj ne beležijo znatnejših sprememb. Notirale so devize: Amsterdam 2520—2550, Dunaj 884—904, Budimpešta 0.0874—0.0894, Italija izplačilo 256.65—259.65, London izplačilo 302.25—305.25, ček 302—305, New York ček 62.58—63.88, Pariz 330.5—335.5, Praga 187—190, Švica 1219—1229, ček 1219—1229, efekti: bančni: Li-torale 64—66, Trgo 15—16, Eskomptna 107—108, Hilpo 64.5—65, Jugo 110—112, Ljubljanska kredita 235—240, Praštediona 830—840, Eino 87—88, Slavenska 73—74, Narodna 0—3700; Industrijski: Eksploatacija 47—49, Isis 58—60, Slavonija 57.5—58.5 Trbovlje 415—425, Vagon Osijek 95—100, Vevče 100—00: državni 7% posojilo 63.5—64.5 agrame 29—31, vojna škoda per kasa 160—161, obračun 159—161.

BEOGRAD. Amsterdam 2525—2535, Atene 160—105, Dunaj 893—898, Berlin 1505—1510 Budimpešta 0.086—0.0882, Italija 258—258.05 London 303.25—303.50, New York 63.25—63.3 Pariz 333—334.5, Praga 188.25—188.35, So-fija 45—46, Švica 1220—1222.

DUNAJ. Devize: Beograd 11.16—11.20, Berlin 168.70—169.30, London 33.90—34, New York 709.36—711.85, Curih 136.80—137.30, Valute dinari 11.11—11.17, dolarji 704.60—708.60, franc. fr. 37—37.30, leji 3.37—3.36, švic. krona 135.60—136.40.

PRAGA. Beograd 35.40, Dunaj 477.37, Pariz 177.50, London 161.80, New York 33.80 Curih 652.625.

BERLIN. Beograd 6.62, Dunaj 59.15, New York 4.195, Curih 80.89.

Naši kraji in ljudje

26. marc

Dan hvaležnosti napram Franciji.

Današnji dan je šolskega pouka prost. Prosvetno ministrstvo je sporočilo vsem šolskim vodstvom, da se morajo danes povsod vršiti predavanja o Franciji. Vsi tedaj česar odpadejo šolske ure.

Mnogim je vzrok te odredbe neznan, zato ga pojasnujemo na tem mestu. Republika Francija je pred desetimi leti na dan 26. marca iz lastnega nagiba po vseh šolah priredila organizirano pomoč za srbske begunce, ki so bili tedaj v veliki bedi. Na vseh francoskih šolah so se vršila predavanja v prošlosti in pomenu Srbije ter o dalekosežnosti dogodkov, ki so to deželo pahnila v vojno. Pomoč se je nadaljevala tudi v naslednjih letih, in sicer redno. Francoska mladina je zbirala darove in prispevke za srbske otroke, ki so morali živeti izven domovine.

Letos se je v Beogradu sestavil poseben odbor, ki dela na to, da se naš narod oddolži francoskim žrtvam kolikor je v njegovi skromni moči. Odbor namerava postaviti v Parizu spomenik hvaležnosti francoski mladini in francoskemu narodu sploh. Denar v ta namen se bo nabiral po celi naši državi, ki proslavlja današnji dan kot dokaz velikega prijateljstva med Francijo in Jugoslavijo. Skupne žrtve v svetovni vojni so pač vredne tudi skupne spominske proslave.

Sokolska akademija in Masarykova proslava v Ptuj

Ptuj, 25. marca.

Ob mnogostevilni udeležbi se je vršila v torek zvečer v mestnem gledališču akademija ptujskega Sokola in obnem Masarykova proslava. Slavnost je otvoril starosta ptujskega Sokola, dr. Franjo Selamun, ki je pozdravil dole goste in v lepili, izbranih in navdušenih besedah govoril o nalogah sokolske izobrazbe in se na koncu svojega fulminantnega govora spomnil največjega Slovana sedanjega časa, Tomaža Masaryka, predsednika češkoslovaške republike, ki je te dni praznoval 75 letnico svojega rojstva.

Po otvoritvenih besedah dr. Selamuna nam je orisal slavnostni govornik, Božidar Borko iz Maribora, v lepem, eno uro trajajočem govoru, mukopolno življenjsko pot in delovanje ne samo največjega Čeha, temveč največjega Slovana sedanjega časa, sloh, Tomaža Masaryka. Govornik je žel za svoje zanimivo predavanje burno odobravanje od strani navdušenega občinstva.

Ostali del večera so izpolnile proste vaje sokolskega naraščaja, petje našega pevskeskega društva in v pavzih je sviral dijaški orkester.

Proste vaje, ki jih je predvajal moški in ženski naraščaj, so se odlikovale po svoji preciznosti in eksaktnosti in so obenem podale jasno sliko sistematičnega in marljivega delovanja našega Sokola. Večanje za akademijo se je vršilo pod vodstvom g. Ciloskeve, gđ. Kovačeve, učiteljev Komaca in Pertota in dijaška Veselika.

Izmed pesmi, ki so jih zapeli naši vrli pevci pod izkušnim vodstvom gospoda Prasa, bi omenili najljubšo Masarykovo pesem, slovaško narodno pesem »Teče voda, teče...« ki jo je zares krasno predvajal g. Skaza.

Vse točke slavnostnega programa so žele navdušeno odobravanje. Bil je v resnici lep večer, kakršnih imamo v našem mestu žalibog zelo malo. Da smo pa to pot mogli obhajati na dostojen način 75 letnico prezidenta Tomaža Masaryka, za to se imamo rahvaliti v prvi vrsti neumornemu narodnemu delavcu, g. dr. Franju Selamunu, pod katerega priznanjem vodstvom so se tudi

trkrat vršile predpriprave za lepo uspešno slavnost in Jgst.-čsl. Ligi v Mariboru, ki nam je poslala izbornega predavatelja.

Pismo iz Tržiča

Vzglebna občinsko gospodarstvo. — Samostojna zdravstvena občina. — Razne stvari. Pri zadnji občinski seji, ki je bila v petek dne 20. t. m., se je obravnaval račun za leto 1924. Poročevalce finančnega odseka Jelenc je z gospodarskega stališča stvarno obdelal občinsko gospodarstvo za preteklo leto. Občina je imela dohodkov za 548.131 61 Din in stroškov za 532.648,03 Din. Občinsko imetje se je v l. 1924. povečalo za 149.933 Din, ki so se izdali za stavbe in druge nabave. 73.000 Din približno da občina vsako leto za šolske namene, torej skoro eno petino vseh svojih dohodkov. Dalje podpira redno dva dijaško-ubožna iz Tržiča. Za občinske siromake skrbi naravnost vzorno. Za nje, ki so v skupni ubožni hiši, troši leto čez 52.000 Din. Iz svoje lastne uvidevnosti je naklonila požarni brambi izredno podporo za nabavo cevi in je samo zavarovala ves gasilski zbor kolektivno zoper nezgode. Vincencijevi družini, ki vrši dobro svojo nalogo, je dala 7500 Din podpore. Skratka, karitativno delo občine i njene večine je tako, da ga je g. župnik Škerbec v seji javno pohvalil in stavil drugim občinam za vzgled. Večina v občinskem odboru pa je z računom za l. 1924. znova dokazala, da ji je blagor občine i vseh občanov, prva naloga in da ji je tuje vse, kar bi dalo po strankarstvu.

O tem jasno govori volitev zdravstvene občine za sodni okraj Tržič. Vsi okoliški občinski svetovalci so se bili namreč na pameten predlog velumna Arha iz Krize zedinili, da puste občini Tržič, ki prispeva v zdravstveni zastop letno okoli 24 tisoč Din, dobi pa od njega letno 11 tisoč Din, samo eno mesto, druge občine pa, ki prispevajo letno 12 tisoč Din, dobe pa od zastopa 25.000 Din, pa naj imajo v zastopu 6 odbornikov mest in načelstvo naj se preseli iz Tržiča v Krize, da bo bližje ljudem, ki jim je ljudski blagor vsak dan do te mere na jeziku. Toda občinsko stališče je uvidelo nujno potrebo, da ugovarja takemu postopanju, pa je zaprosilo za samostojno zdravstveno občino, ki je tu doli dovoljena i za katero se je napravil v tej seji proračun, ki izkazuje 31.999 Din stroškov in toliko dohodkov. Zdravstvene doklade so za 5 odst. manjše kot preje, razlika je le ta, da bo občina ves denar, ki ga plačuje za zdravstveni zastop, porabila sama za se in da bo z njim lahko napravila mnogo dobrega, čemur so bili okoliški zastopniki, ki so brez pravega umevanja za tržičke zdravstvene naprave, preje vedno nasproti. Za proračun so glasovali tudi pristasi SLS, kar je dobro znamenje, da se niso izgubili poslednjega čuta odgovornosti napram volilcem.

Občina se je nadalje potegnala za dodelitev ugodnosti državnega kredita za zidanje stanovanjskih hiš in sprejela predlog g. župnika Škerbeca, da se skliče stopanjska anketa za ustanovitev občinske stanovanjske zadruge. Odbornik g. Lajovic je zanikal potrebo take zadruge, ker že obstoja druga »Stan in doma«, ki ima 36 članov in je, ker je gospodarska, popolnoma nepolitična. Pozval je vse, naj pristopijo kot člani in že letos lahko prične s pomočjo centralne, ki ima že obljubljen državni kredit, zidati vsaj eno stanovanjsko hišo. Tudi občina naj pristopi z gotovim številom deležev, da s skupnimi močmi pomagamo tam, kjer je pomoč najbolj nujna.

Med slučajnostmi so prinesli gospodje od SLS več predlogov, ki živo pričajo, da trpo na pomikanju soli. G. župnik se je prav razburjal radi zadnjih volitev, ter očital županu, da ne brani svoje časti pred zlobnost

mi jeziki, ki vedo povedati o točenju alkoholičnih pijač. Ko ga je g. župan pa ostro prijel, je stisnil moč rep med noge in se umaknil za varno obzidje ljudje govore.

Koncert pevsko šole Slov. bral društva se vrši v nedeljo dne 29. marca ob 8. zvečer v Sokolnici z izbranim vzporedom. Opozorjamo nanj vse ljubitelje glasbe in petja. Prvi nastopi s samostojno koncertno točko tudi salonski orkester Kerne, na kar se posebej opozarjamo.

Med pretepače se je spravil tržički g. župnik Škerbec. Udetovega fanta, ki ni mogel radi gneče v cerkev, je tako udaril, da se mu je vlija kri iz nosa in je moral iskati zdravniške pomoči. Povabil ga bo na sodnijo, kjer bo dobil zaslužen plačilo.

Strašna ljubezenska tragedija v Framu

Fram, 25. marca.

Danes popoldne se je dovršila v Framu pri Mariboru strašna ljubezenska tragedija, ki je zahtevala dvoje človeških življenj.

Posesniški sin Peter Lešnik je imel ljubezensko razmerje s Stefko Čerč, posestniško hčerko iz Frama. Bržčas je bil na njo zadnji čas ljubezenski, ker jo je nameraval danes ustrčiti. Popoldne je popaval v gostilni g. Högenwarta, kjer mu je neki Mom še ponudil piti. Kaj je med njima pozneje nastalo, se nismo mogli ugotoviti. Nenadoma je Lešnik ustrčil s samokresom na Moma, ki je kmalu nato izdihnil. Izgleda, da je bil vzrok umora ljubezenski. Iz gostilne Högenwart se je podal Lešnik v vas Varto, kjer se je nadejal dobiti svojo ljubico. Stefa Čerč je imela biti v Varti nekemu otroku za krstno botro. Prišedši v sadonostni posestnik Rožmana, je opazil Lešnik pred seboj žensko in mislil, da je Stefa ter jo poklical: »Stefa, jaz imam nekaj zate!«, ter takoj nastavl samokres in sprožil na njo. Pod morilčev roko pa je padla Cila Kotnik, ranjena v levo roko in prsa. Ostala pa je pri življenju ter so jo prepeljali v mariborsko bolnico. Ko je videl, da leži žrtev na tleh, je obrnil Lešnik samokres končno proti sebi in se ustrčil v prsa. Bil je takoj mrtev. Stefa Čerč pa je bila ta čas še na potu iz Frama proti Vartom in je tako slučajno ušla smrti.

O strašnem umoru se nam poroča še sledeče podrobnosti:

Peter Lešnik je svojo ljubico Stefo že pri cerkvi iskal z grožnjami. Sploh sta se ljubimca dolgo prepirala in celo tepla. Včasih sta se tako spopadla, da je tekla kri. Bila sta oba okrog 30 let stara. Lešnik nekaj mlajši od nje. Ljubila sta se že okrog 10 let. Lešnik je bil hud ljubosumen, ker je opazil, da se je Stefa ljubezen do njega tekom 10. let precej ohladila. Stefa pa ga kljub vsemu ni hotela popolnoma od slovit, temveč ga je hranila za »rezervo«. To je Lešnika zelo jezilo, kar je bilo povod obilajnim prepričkom. Obstreljeno Cilo Kotnik so nocoj prepeljali v mariborsko bolnišnico, kjer so ugotovili, da ima na vratu dve rani od strela, ki pa nista nevarni. Ranjenka je pri zavesti.

Zagonetni umor v Zgornji Polskavi

Smrt Šuntnerjeve žene še vedno nepojasnjena. — Aretacija njenega moža.

Zagonetna smrt žene ključavničarja Al. Šuntnerja, o čemer smo že poročali, vzbuja vedno večjo pozornost in zanimanje. Načinno se nam o dogodku še poroča:

Ključavničar Al. Šuntner je v ponedeljek zjutraj sam javil svoji materi, da je njegova žena mrtva. O tem obveščeni orožniki so šli v hišo, kjer so našli Šuntnerjevo ženo na postelji mrtvo, ne da bi mogli opaziti na njej kakih vidnih znakov nasilne smrti. (Prvotno poročilo se je glasilo, da je Šuntner zadavil svojo ženo.) V postelji je bil pod slamanjačo list papirja, oskrbljen s staro krevjo. Šuntner je bil duševno ves potrt in je na vprašanje orožnikov odgovarjal samo: »Ne vem! Po obrazu je bil opraskan in je imel roko nekoliko oteklo, toda tudi o teh znakih ni mogel dati nobenega pojasnila. Telesno je bil tako oslabljen in izčrpan, da ni mogel niti stati in so ga odklenjenega peljali k sodišču v Slov. Bistrico, kjer je iz

Ravnatelj zagrebške drame v Parizu, Dr. Branko Gavella, ravnatelj zagrebškega dramskega gledališča je odpotoval v Pariz, da uredi vse potrebno glede gostovanja zagrebškega Narodnega gledališča v francoski prestolnici o priliki svetovne razstave dekorativne ter industrijske umetnosti.

Poljski pianist v Zagrebu. Dne 28. t. m. koncertira v zagrebškem Glasbenem zavodu poljski pianist Stanislaw Niedzielski. Niedzielski se je proslavil kot goslač že v deset letu svoje mladosti ter prihaja k nam iz Rumunije, kjer je imel več produkcij na bucareškem dvoru.

Koncert beogradske filharmonije. V torek se je vršil v areni beogradskega gledališča koncert tamonjske filharmonije, ki je izvajala večinoma koncertni program poljske moderne glasbe. Na vrsti so bile: tri simfonične pesnitve rano umrlega poljskega skladatelja Mieczysława Karłowca, koncert za klavir in orkester znanega komponista Rožicega, dalje Hristuleva domača skladba »Vstajenje« ter »Jugoslovenska simfonija«, katero je napisal letos umrli srbski skladatelj Milenko Pauronovič.

Skladatelj Richard Strauss je dospel v Barcelono. Dirigiral je orkester kapelnika Pabla Casalsa in nastopil na dveh koncertih, kjer so se izvajale izključno njegove skladbe. Uspeh obeh produkcij je bil velikanski.

LIUBLJANSKI DVOR

kino Telefon 730.

Danes 26. marca zadnjikrat

Stuart Webbs

v detektivskem filmu

Dragulji Dr. Talmadgea

Matinal vstop dovoljen samo k predstavam ki končajo pred 8. uro zvečer!

Predstave ob 4., 1/2, 1/8, in 9. uri.

javil, da ne ve prav nič, kdo je umoril njegovo ženo. V noči od nedelje na ponedeljek se je baje enkrat prebudil in opazil, da ima žena svojo glavo naslonjeno na njegovih prsih; tedaj pa je bila žena že mrtva in mrtva.

V torek je prišla na lice mesta sodna komisija s sodnikom iz Slov. Bistrice in zdravnikom dr. Klasincem iz Pragerskega in dr. Jagodcem iz Slov. Bistrice. Senzacija je vzbudila vest, da baje tudi zdravnik nista mogla ugotoviti s sigurnostjo pravega vzroka smrti. Na telesu umrle ni bilo nikakih znakov nasilstva. Samo nad čelom, v čelni votlini so bili sumljivi znaki zadušenja in v vratu malo vnetja. Ker ni izključeno, da je povod smrti kako rafinirano zastrupljenje, sta sodnika poslala gotove dele telesa v kemično preiskavo.

Zagonetna smrt zbuja med domačini občajna fantastična uganjanja. Simpatije ljudstva so na strani moža, ki je bil svojočasno kot inteligenten ključavničar vodja strojnikov na ladji pri mornarici, kjer pa je nekoliko po nesreči na roki izgubil tri prste. Kljub temu pa je prav lahko igral na gosli z dvema prstoma ter čisto kratkočasil Poljske s kaviarjem. Z ženo pa se je posebej zadnji čas vedno prepiral. Že lani je Šuntner sezidal ob državni cesti lepo hišo, ki jo je v celotni z lastnimi rokami zgradil. Nameraval je tudi svojo obrt znatno razširiti. Ljudje globoko občalujejo njegovo tragično usodo.

Vrhniška, 25. marca.

Minulo je komaj 14 dni, odkar je bila vsa Vrhnika vznemirjena radi tragične smrti Ivanke Jerčeve in njenega ljubljence orožnika Ogrina, o čemer je »Jutro« takrat obširno poročalo. Danes pa imamo zabeležiti popolnoma drugačen, a tudi izredno zanimiv slučaj, katerega izvor pa je v »hipno« tizmu in je vreden, da ga »Jutro« objavi.

Stvar je bila sledeča: V nedeljo, okrog 9. zvečer, se je ustavil pred znano gostilno »Pri Nacetu« na Vrhniki knečki koleselec iz Blatne Brezovice, na kateri je sedel sprejatelj voznik, zadaj pa kmetski fant, na četrdesni strani je slonelo čedno dekle z zaprtimi očmi in sklenjenimi rokami.

Voznik je vprašal po zdravniku dr. Šabcu, češ, da naj gre takoj z njim, ker je prijel neko dekle, katerega ni mogoče dobiti iz hipnoze. Dr. Šabec je takoj ustrelel želji prosilca ter se odpravil z dekletem in spremljalcem v svojo ordinacijsko stanovanje. Tam je skušal z raznimi medicinskimi pripomočki posebno z elektriziranjem, zdriniti dekle iz njene letargije, toda vsi poskusi so bili zaman. Dekleta so nato odpravili domov v istem stanju, kakor je bilo poprej.

Predgovodina čudnega slučaja pa je sledeča: V ponedeljek dne 16. t. m. je prišel v Blatno Brezovico neki tujec. Baje je bil Čeh. Ustavil se je v gostilni »Pri Frenku« in prišel tamkaj praviti, da je izurjen hipnotizer. To je začelo ljudi zanimati, zlasti pa 18letno Jožico T., služkinjo v imenovani gostilni. Domenila se je s tujcem, da jo ho hipnotiziral, ako res kaj zna. In res, ko je nato tujec prijel Jožico za roko, ji ostro pogledal v oči, ter govoril, da bosta stopila v zrakoplov, ter se odpravila na Kitajsko, je Jožica padla v hipnozo, sklenila roke, zaprla oči, ter se v duhu odpravila v zrakoplov na Kitajsko in dalje — morda celo v Ameriko. Čez nekaj časa je tujec Jožico zdrnil, naker je Jožica, ne da bi vedela, kaj je počela v stanju hipnoze, opravičala svoje delo naprej. Enake poskuse je napravil tujec še s par drugimi dekleti. Pri odhodu iz gostilne je rekel Jožici, da bo čez teden dni ravno tako zaspala, toda brez vsakega vpliva z njegove strani. Seveda ni hotel tega nihče verjeti. A tujec se ni lagal.

V nedeljo dne 22. t. m., ko je Jožica ob 6. zvečer pomivala v kuhinji, se je nenadkrat naslonila na mizo ter padla v nezavest s sklenjenimi rokami in zaprtimi očmi. Vsi poskusi domačih, kakor tudi gostov, da bi Jožico, ki je bila kakor mrtva, zdravili, so bili brezuspešni. Boječ se, da bi se dekleto moglo pripetiti kaj hudega, so jo, kakor stao že omenili, naložili takoj na voz in odpravili k zdravniku na Vrhniko. A tudi ta je ni mogel zdravit. Zanimivo je, da je Jožica ob priliki, ko sta jo voznik in spremljevalec peljala iz zdravniške sobe po stopnicah na voz, pripovedovala, da se pelje z zrakoplovom in vidi veliko Kitajcev hoditi po zemlji. Ne da bi se zavedala, so jo pripeljali domov v štiri kilometre oddaljeno Blatno Brezovico, okoli 10. zvečer. Tamkaj so jo zopet poskusili zdriniti iz hipnotičnega stanja, ji s silo razklopali roke, jo stresli, govorili vanjo, a vse je bilo brez uspeha. Šele v ponedeljek okoli 3. zjutraj, se je Jožica zdrnila, odprla oči ter izjavila, da ne ve čisto nič, kaj se je zgodilo z njo. Pravila je, da se spomni le to, da so jo peljali v zrakoplovu po vsem svetu, da je bila na Kitajskem in drugod, ni pa vedela, kaj se je z njo zgodilo doma.

Čuden slučaj hipnoze. Za dogodek se zanima tudi orožništvo in hče omenjenega tujca, ker je tako početje kaznivro. Jožici se med tem dan za dnevom od gotovemu česu ponavlja plovba z zrakoplovom,

Dopisi

ZIRI. Naše gospodarstvo se poveličuje razvija. Elektra, ki nam je do dovršitve razvija težko, je sedaj v obratu in deluje brezhibno. Kadar bo oddan ves tok, prične tudi čvrsta amortizacija te splošno koristne naprave. — V čevljarstvu je znatno napredek. Spomnimo se redno zastoj, dočim v jeseni vedno primanjkuje čevljev za razpošiljanje, tako da je treba precej naročil odklanjati. Ker naši čevljarji izdelujejo glede trpežnosti prvovrstno obutev, ki je razmeroma poceni, vsled tega imajo brez vse reklame vedno več naročil. — V šipkarstvu pa vlada kriza; je pač to fukusno blago, za katerega sedaj po vojni ni toliko denarja. Vsled dviga dimarja je ta izdelek za tužino tudi predrag in dela trgovcem kot šipkaricam preglavice. — Naša kulturno - vzgojevalna društva posebno Sokol delujejo marljivo. V nedeljo dne 22. marca se je priprizila drama »Tektas«, pred 14 dnevi so uprizorili »Testaments«, po Veliki noči bo znova kakav večja igra. Vsa čast zaslužnim igralcem, od katerih so g. Vovčica, Vrabec in Vajšelj družinski očetje, pa kljub temu z vsa idealno vmenjo delujejo na prosvetnem polju. Istakot sta poštirvalni g. Kregarjeva in Keržnikova, kateri vidimo kot sprotni igralniki nastopati pri vsaki igri. Občinstvo pa je vendar le malo nevelično, udeležba bi morala biti pri tako dobro izpeljanih dramskih prireditvah na vsak način večja. — Izredno močan je tudi tamburaški zbor: okrog 30 mladih moči se vadi v tamburaški družbi, njihovi javni nastopi so izpadli vsestransko zadovoljivo. Tamburaše vadi in poučuje neumorni brat starosta Ivan Oblak, ki se žrtvuje dan za dnevom, večer za večerom za vzgojo mladine. Ako se upošteva njegov težak socialen položaj, ker je brez stalnega zaslužka, se mora priznati, da so pač redki idealisti ki bi dosegali našega staroste brata Oblaka. — Sokolska knjižnica se je pretvorila v javno knjižnico in je upati, da se bo krog čitateljev s tem močno povečal. Letos si je nabavila lista lepo število novih in deloma antikvarističnih knjig. Zeleti je, da bi se mladina še v večji meri posluževala knjižnice.

NOVO MESTO. »Slovenec« z dne 22. t. m. napada v svojem poročilu o verifikacijski debati v skupščini tudi mene. Ne mislim odgovarjati na klevete, pač pa izjavljam, da sem pripravljen izplačati poročevalcu takoj 1000 Din, ako zamore dokazati kako podkupovanje volilcev z moje strani ali z moje vednostjo. Na vsa druga nabočevanja in laži se ne oziram in ne odgovarjam. — Dr. V. Gregorič.

PETROVČE. Sokolsko društvo priredi nedeljo dne 29. t. m. ob 3. uri popoldne Nušičevo Seloigro »Navaden človek« v 3 dejanjih. Priidite v obilnem številu. Zdravo!

STARI TRG PRI RAKEKU. Dne 22. t. m. se je vršil ob jako lepi udeležbi v gostilni g. Benčina občni zbor kr. org. JDS. Zborovanje je vodil g. Fran Škerbec iz Loza, tajniško poročilo je podal g. Benčina in pričal o marljivem in uspešnem delovanju organizacije. Sadržaj so se pokazali pri volitvah. Izvoljen je bil sledeči novi odbor: predsednik Karel Kovač, Stari trg; podpredsednik Fran Škerbec iz Loza in Josip Kandare iz Markovca, tajnika Ivan Benčina iz Starega trga in Ciril Justin iz Ige vas, blagajnik Ivan Mercina iz Starega trga, čuvarje škrlinice na I. voliču Karel Kovač in Ivan Lešnjak, na II. voliču Jakob Truden in Jakob Špeh. Odborniki: Stari trg: Ožbolj Ludvik, Sirtolj Stanko, Debevec Fran; Lož: Alojzij Znidaršič, Ladi Milant, Vardjan Anton; Pučob: Vilhar Fran, Sbil Borivoj; Iga vas: Mlakar Anton št. 3, Kosim Mirko; Markovce: Petrič Ivan, Lešnjak Ivan; Višev: Znidaršič Janez, Lekan Fran, Zgonu Fran; Podgora: Urbila Ivan, Urbila Alojzij; Babna polica: Troha A.; Babna polje: Troha Alojzij, Troha Viktor; Koraščar: Špeh Anton; Podcerkev: Sterle Tomaž, Zni daršič Jernel št. 26; Lipsenj: Krašovec Fran; Dane: Kandare Srečko, Okoliš Janez, Škerbec Ivan; Bloška polica: Modic Janez št. 14; Vrhnika: Palčič Fran, Zgonund Janez; Nadlesje: Gorše Jože, Muic Janez; Sotararja: Baraga Jože, Bravec Janez. Odbor nam daje jamstvo, da se bliža v dolini demokratska stranka še lepši bodočnosti. Kot delegat centrale je podal g. Janežič jedrnat poročilo in bodril navzoče k vztrajnemu delu. Naio se je lepo uspeli občni zbor zaključiti.

SLOVENSKA BISTRICA. Na združnem občnem zboru Citalnice je bil izvoljen predsednikom g. dr. Simon Jagodič, ker prejšnji predsednik dr. Josip Pučnik vsled prezaposlenosti izvolitve ni hotel več sprejeti. — Dne 18. t. m. je priredil godbeni odsek Citalnice družabni večer v hotelu »Beograd«, kjer je izvajal pod vodstvom g. Meška nekaj prav lepih komadov. Udeležba je bila žal slaba. — V soboto je priredil Sokol precej dobro obiskano proslavo 75-letnice rojstva prezidenta T. G. Masaryka, o čigar življenju in delovanju je krasno predaval g. Božidar Borko iz Maribora. Sodeloval je Citalniški orkester. — Umrla je ga. M. Gumz, mati našega zvestega somišljenika g. Ivana Gumzeja, ključavničarskega mojstra in posestnika v Slov. Bistrici. Pogreb je bil v soboto. G. Gumzeju naše sožalje! — V ponedeljek zjutraj so našli ženo Alojzija Šuntnerja, ključavničarskega mojstra na Zgornji Polskavi v postelji mrtvo. Obstoja sum, da jo je ubil njen mož. Šuntner je baje dejanje priznal in je bil aretiran. — Poravnano postopanje se je uvelo o imovini Ivana Kaca ml., trgovca s snom v Slov. Bistrici, in njegove žene Frančiške. Ponuja se 20-odst. poravnava z dolgiimi odplačnimi obroki.

ELITNI KINO Matka Telefon 124. 25 - 29. marca	Voličastni filmski veleumotvor I. N. R. I. Predstavi popolnoma novi film, ki se ne sme zamisliti s stariimi filmi podobne vsebine. — V glavni vlogi: Grigori Chmara, Henry Porter, Art Nielsen, Warner Kraus in Alexander Granach. — Krasna režija — izvirna igra — prečisti originalni posnetki iz Jeruzalema in Behelema. Predstava danes ob pol 11., 3., pol 5., 8., pol 8. in 9. uri Pomnožen umeškl orkester svira pri vseh predstavah. Hitite, da ne zamudite! Rezervirajte si vstopnice!
--	---

Kulturni pregled

Gledališki repertoarji.

Liubljanška drama
 Četrtek, 26. »Pepeluha«. D.
 Petek, 27. »Vdova Rožinka«. A.
 Sobota, 28. ob 15. »Veronika Deseniška«. D.
 Dijaška predstava pri znižanih cenah.

Liubljanška opera
 Četrtek, 26. Zaprt.
 Petek, 27. »Don Juan«. C.
 Sobota, 28. »Don Pasquale«. Premijera. Izv.
 Nedelja, 29. ob 15. »Mignon«. Ljudska predstava pri znižanih cenah. Izv.

Slov. marionetno gledališče.
 Nedelja, 29. t. m. ob pol 3. in ob pol 6. »Doktor Faust«.

Smrt nekdanjega ravnatelja mariborskega gledališča. Dne 17. marca je umrl na Dunaju gledališki ravnatelj Adolf Siegl, ki je vodil nemško gledališče v Mariboru od leta 1885. do l. 1919.

Lisztova simfonija »Faust« v Zagrebu. V Zagrebu pripravljajo za letošnjo obletnico smrti škofa Strossmayerja izvedbo veličastne Lisztove simfonije »Faust«. Lisztova kompozicija je silno težavna ter slika

„LUKULO“ dišave o zajočkih so najboljša.

Iz življenja in sveta

Grozna letalska nesreča

Iz Moskve poročajo, da se je nedaleč mesta Tiflis pripetila pretresljiva letalska nesreča. Letalo „Junkers“, ki se je nahajalo na poletu v Sukun, se je vnelo in zgorelo. Pri katastrofi so prišli ob življenje: podpredsednik sovjetskih ljudskih komisarijev za transkavkasko zvezo Mjaskin, predsednik izredne transkavkasko komisije Mogilevski, zastopnik poštnega komisariata za transkavkasko zvezo Atarbekov ter pilot Spiel in Sagoradse. Imenovani komisariji so bili namenjeni z letalom v Sukun, kjer se je imel otvoriti sovjetski kongres. Radi strašne nezgode imenovanih vladnih funkcionarjev so proglasile vse republike transkavkasko zvezo štiridnevno žalovanje za umrliimi.

O letalski katastrofi pravilo poročila, da se je „Junkers“ vnel nad Tiflisom radi motornih defektov 30 metrov nad zemljo. Mogilevski in Atarbekov sta skočila iz letala na tla v višini 10 metrov. Ostala sta na mestu mrtva. Vsi ostali pa so zgoreli v aeroplanu.

Kako je zblaznela cesarica Šarlota

V dunajskih listih beremo zanimiv opis Šarlote, katero je opisal tolesni zdravnik cesarja Franca Jožefa dr. August Jilek. Kakor znano, so Šarlota po svojem prihodu iz Amerike zglasila najprej pri cesarju Napoleonu III. v Saint Cloudu. Splošno je razširjeno mnenje, da je Šarlota zblaznela v trenutku, ko ji je Napoleon dejal, da ne more podvesti prav ničesar v rešitev njenega moža Maksimilijana. Ta verzija pa je bolj popolnoma napačna, ker se ne krije z resnico.

Šarlota je najprej obiskala Napoleona, ter je bila sprejeta tudi od njegove žene, cesarice Eugénie. Od tam je odpotovala v Švico in potem je odšla k papežu v Rim. Rotila ga je, naj stori kaj, da reši cesarja Maksimilijana, toda papež ji je obrnil hrbet. So, ki pripovedujejo, da so se že pri obisku papeža pojavili pri Šarloti znaki blaznosti. Cesarica je začela med jedjo zajemati s krožnika z roko in je povabila papeža, naj tudi on stori isto. Iz Rima je Šarlota odšla v gradič Miramar pri Trstu.

Cesar Franc Jožef, ki je zvedel za žalostno stanje svoje ženske, je poslal v Miramar k nesrečni svoji telesni zdravnik Augustu Jileku. Naložil mu je, naj nanjo opazuje, da ne pade v roke, in mu poroča svojo sodbo o nesrečni pacientinji.

Takole se glasi Jilekovo poročilo: „Njeno Veličanstvo me je prijazno pozdravilo, ponudilo mi je roko ter je zaklicalo: 'Kako me veseli, da Vas vidim tukaj!' Potem je odšla cesarica k mizi poleg okna, kjer se je takoj zopet obrnila k meni z vprašanjem: 'Torej vendarle eksistira Bog?' Nato je spustila glavo in nadaljevala: 'Če pa je Bog, čemu trpi krivico? Kako je mogoče verovati vanj, če se godi pravičnikom dobro in če se nič ne zgodi tistim, ki ljudem lažejo, jih goljufajo in more?' Izbrana je spustila svojo glavo nazaj. Jaz (Jilek) sem molčal; ona pa je prišla moje roke, stisla jih je ter vprašala dalje: 'Čemu ne odgovorite, ko vas vprašam? Ali naj verujem v Boga, ki mirno pusti, da se dogajajo krivice?' Razgovor se je nadaljeval v tem tonu in je končal z obtoževanjem Napoleona, ki je osleparil Šarloto in Maksimilijana, katerega hoče dati umoriti. Šarlota je še dejala, da mora biti Napoleon kaznovan, če Bog v resnici eksistira. Tem besedam je sledilo globoko vzdihovanje.

Nastala je pavza, katere je prekinila cesarica, ki je začela zopet tožiti o prestanih mukah, odkar sta z Maksimilijanom zapustila Avstrijo. V tem razgovoru je Šarlota izjavila, da tišče krone glavo toliko časa, dokler ne začne kravetati čelo. Vsa ta časa so bile cesarice oči obrnjene v zdravnik, ki je skušal nesrečnico pomiriti. Šarlota se je začela nato zapletati v pogovor o Strasbourgu ter angleški kraljici. Njene besede so bile tako zmene, da so zdravnik presunilo do solz. Cesarica je končno izročila dr. Jileku zaboj časopisov z besedami: 'Vzemite to in hvala vam za vse, kar ste izkazali dobrega mojemu možu in meni!' Šarlota je začela jokati, nakar je pristopil njen brat, grof Flanderski ter jo je odvedel v njeno sobo. Predno pa je odšla, se je enkrat kratkoročno zdravniku ter mu dejala: 'Blagoslovite me, sveti oče!' Dr. Jilek je napravil križ kakor papež in nato se je nesrečnica odstranila.

Dr. Jilek je vse to natančno sporočil cesarju, kateremu je povedal, da spada Šarlota v vrsto blaznikov, ki trpe na efloie čelente. Ta blaznost se loteva navadno mladih in močnih ljudi in zanjo ni človeške pomoči. Cesar Franc Jožef je to pismo prejel in ga prečital ter ga nato spravljal v svoj arhiv, kjer se še sedaj nahaja.

Cesarica Šarlota je imela pred 58 leti, predno je zblaznela, lepo premoženje. Ob ženitvi z Maksimilijanom je dobila od očeta doto v znesku enega milijona zlatih frankov. Po očetovi smrti je podedovala zopet štiri milijone frankov in po smrti svojega brata grofa Flanderskega, je dobila še pet milijonov frankov. Njen stariji brat, kralj Leopold II., oče Rudolfa in Štefana, je testamentarno doletel, da ima Šarlota pravico do dohodkov oskrbe v eni izmed kraljevskih belgijskih gradov.

Tekom 58 let je ostalo premoženje nesrečne cesarice skoraj nedotaknjeno. Iani so cenili njeno imetje na sto milijonov frankov.

Šarlota je umrla brez testamenta, zato

odpade njeno premoženje na belgijskega kralja, na nadvojvodinjo Štefano, sedaj knežjino Lonyay ter njeno sestro, princezino Bonaparte. Upniki lani proti koncu leta umrle princezine Luize Koburske, ki so upali, da bodo tudi kaj dobili od te zapuščine, se bodo morali sedaj pač obrisati, ker je Luiza umrla pred Šarloto, vsled česar odpade možnost delitve Šarlotine premoženja med Luizine upnike.

Ukraden spomenik

Neverjetno je, kaj vse ljudje kradejo. Da so se spravili celo na bronast spomenik, bo menda rekord v tatvinah. Reči se mora, da je bila ta tatvina res dobesedno težka, ker spomeniki menda niso nikjer tako lahki, da bi jih odnesla vsaka sapica.

V pondeljek donoldne je izginil na Trgu Republike v Parizu kip na monumentalnem spomeniku na čast francoski republiki. Baš se na sohi nekaj popravila. Dopoldne je prišel k spomeniku delavec z vozičkom in izjavil, da je dobil nalog, da mora odpeljati bronasti kip. Brez vsakega nezaupanja so stražniki pomagali naložiti soho, ki tehta dobrih 150 kil. na voziček, nakar je delavec z njo izginil. Šele par ur kasneje se je ugotovilo, da je bil neznan delavec slepar in da seveda ni nihče dal naloga, da se ima kip odpeljati.

Policija je neumorno na delu in skuša dognati, kam so spravili tatovi soho. Boje se, da ne bi stopili bronastega kipa, kar vsekakor z umetniškega stališča ne bi bila prehuda nesreča, ker se spomenik v umetniškem oziru ni baš posrečil.

Kje je središče sveta?

Pred 325 leti so sežgali astronom Giordano Bruno, ker je bil pristaša Kopernikove teorije, da naša zemlja ni smatrati za središče sveta. Danes že zdavnaj vemo, da tudi solnce ni ona točka, okoli katere se suče vesoljni svet. Nasprotno je solnce, kakor je izračunal francoski astronom Charles Nordmann, oddaljeno 2300 svetlobnih let od pravega središča ozvezdja.

Holandski astronom Pannekoek je prišel na podlagi opazovanj do tega, da se mora nahajati središče vesolnega sveta približno 700 parsekov od našega solnčnega sistema. Kakšna razdalja je ta, si lahko vsakdo predstavlja, ako pomisli, da je parsek astronomska enota, ki odgovarja 3,26 svetlobnih let.

Kdor si hoče predstavljati, kaj je svetlobno leto, naj ve, da je razdalja zemlje od solnca, to je okroglo 150 milijonov kilometrov, daljava, ki jo napravi svetloba, ki preleti v sekundi približno 300.000 kilometrov, v osmih minutah in pol. Dozvedno središče vesolnega sveta je torej od solnca oddaljeno 700 parsekov, to je 700krat po tri in četr svetlobnega leta. To središče si predstavlja holandski zvezdoslovec v ozvezdju Enoroga.

Življenje kakor v opereti

Ljubavni roman ito-planskega skladatelja.

Približno pred sedemdesetimi leti se je seznanil italijanski operetni skladatelj Bellini v Rimu z mladim dekletom Lucio Bonarotti. Dekle je malo pred tem znanim postalo žrtev nekega inženjerja, kateri jo je z lažnimi obljubami zapeljal in onečastil. Da bi zabrisali to sramoto, so poslali starši Lucio v Napoli. Toda baš tu se je ljubez med Bellinijem in Lucio razmahnila in naravnost utrdila. Oba sta še mlada vročevrta ter zelo impulzivna, radi česar so izbruhnili med njima pogostoma prepri. Nekaj časa sta živela v pravem neklenjskem ozračju, pred letom dni pa je sklenila Lucija zapustiti svojega zaročenca. Na željo roditeljev je posvetila svojo pozornost nekemu napolskemu trgovcu.

Toda »Stara ljubez« ne zarijavi, pravi prerovor. To se je izkazalo posebno pri Luciji. Kljub temu, da je naglašala Bellinija, ga je še vedno imela rada, in sicer celo bolj kakor prej. Bellini na se je modro držal in ni dekleta povohal. To je napravilo iz Lucije ljubosumno žensko. Šla je in udrla v njegovo stanovanje, iz katerega se ni hotela odstraniti. Bellini je poslal po noličilo, da ga pomaga rešiti trmoglav ženske. Karabinerji so Lucijo spravili iz stanovanja, a dekle si je zato sklenilo vzeti življenje. Lucija je šla k morju, sklenila je plašč, snela klobuk, sezula čevlje, razplela lase in se vrgla v valove. Ljudje, ki sprva niso razumeli kaj dekle hoče, so sedaj brž spoznali neredno položaj in so mladenko srojavili na kopno. Odneli so jo v bolnišnico, kjer se je kmalu nato pojavil tudi skladatelj Bellini z velikodušno izjavo, da ji vse odpušča in da jo je pripravljen takoj vzeti za ženo.

Lucija se je vrgla svojemu ženinu okrog vratu in nar dni nato je bila poroka. Tako je končala ta stvar zares kakor v opereti. Bellini ima sedaj lepo priliko, da ta dogodek ovekoveči, seveda če je kaj takega zmožen.

× **Maščevanje nad volkov.** V ameriški državi Minesoti je pred kratkim umrl lovec, katerega so imeli za prvaka v lovu na volkove v zapadni Ameriki. Možu je bilo ime L. M. Dawis. Pred 40 leti je prišel Dawis kot naseljenec v pretrijo, kjer so mu volkovi raztrgali hčerko-sednjo. Poslej si je n. ož postavil za cilj pokončevanje teh zverin. In v 40 letih je res postrelil 1200 volkov.

Ko je ugonobil zadnjega volka je odložil puško v prepričanju, da je dovršil svoje življensko delo. In res, kmalu nato je prišla ponj smrt in Dawis je šel z njo 69 let star v večnost.

× **Nenavadna najdba v Bolgariji.** V Kocakovu pri Tatar Pasardžiku na Bolgarskem so našli ljudje v neki grobnici dvoje okostij, ki sta, po njuni sestavi sodeč, očitno okostji moškega in ženske. Poleg okostij sta ležali dve zlati kroni s križi, dve zlati čaši, šest dobro ohranjenih, s srebrom in zlatom okrašenih fikon, zlato-srebrna kasdila, štiri kg čistega zlata in še več podobnih dragocenosti. Odkritje je izzvalo v krogih učenjakov velikomno senzacijo. Ljudstvo je začelo vreti skupaj in oblasti so morale grobnico zaščititi s posebno stražo.

× **Grofica Karoly — gledališka igralka.** Newyorško vaudivillegledališče Keiths je ponudilo soprog grofa Mihaela Karolyja, bivšega predsednika madžarske republike, ki se momentano nahaja v Ameriki, zanimiv angažma. Grofica Karoly je znana lepota in je že sodelovala pri raznih diletantskih predstavah, kjer je pokazala velik igralski talent. Zato je tudi sprejela angažma, na katerega čakajo senzacije željni Američani z veliko nestrpnostjo.

! Zahvale in priznanja!

dobiva redno za krasno blago, izborne kroje in solidne cene, trdka

Drago Schwab — Ljubljana.

Sokol

Glavna skupščina JSS v Brodu na Savi

V nedeljo dne 22. marca se je vršila VI. glavna skupščina JSS v Brodu na Savi. Ob 9. uri jo je otvoril savezni starosta br. Gangl ter konstatiral, da so zastopane vse župe po svojih delegatih ki jih je 67. Za zapisničarja je imenoval br. Cobala in dr. Fetich, za overovalca pa br. dr. Šubica in Slapničarja. V svojem nagovoru je omenil živahno delovanje vseh edinic, včlanjenih v savez ter se je spomnil bratov izven jugoslovenskih mej. Nato se je v toplih besedah spomnil umrlih bratov in sester ter izročil savezno plaketo za sokolske zasluge br. dr. Caru, dr. Popoviciu, Sučelcu in Voljnoviciu. Posebno je pozdravil zastopnika COS br. Štepanka, ki nastavlja živo vez med črkim in jugoslovenskim sokolstvom. Prečital je pozdravne brzojavke, s katerimi pozdravljajo skupščina Nj. Vel. kralja Aleksandra, predsednika CSR dr. Masaryka, COS, zvezo poljskih Sokolov in zvezo ruskih Sokolov v inozemstvu. Vsi pozdravi so bili sprejeti z velikim navdušenjem in pritrjevanjem.

Sledila so poročila tajnika, načelnika, blagajnika, prosvetnega odbora in gospodarskega odbora. Vsa poročila so bila vzeta na znanje in odobrena. Predlog načelnika, da se udeležijo JSS prihodnje leto polnoštevno VIII. vsesokolskega zleta je bil z odobravanjem sprejet. Predloge gospodarskega odbora, ki jih je odobril že prejšnji večer posebna anketa, je skupščina soglasno osvojila ter določila, da se podaljša rok za vplačevanje 20-dinarskih prispevkov do konca aprila. Društvo, ki zaprosijo za podaljšanje roka preko župe, sme to dovoliti starešinstvo saveza, vendar pa morajo vplačati do tega roka vsaj del prispevkov.

Skrbno sestavljeno poročilo je podal statističar br. Švaiger in je bilo brez debate sprejeto.

V organizacijskih zadevah je poročal brat Marolt, in sicer o spremembi društvenih, župnih in saveznih pravil, nakar je skupščina sklenila, da smejo župe predlagati vnovič spremembe, odboru pa se da polnomoč, da pravila odobri. Prispevek za poškodbeni fond se zviša na 1 Din, tudi za naraščajo se uvede poškodbeni fond, v katerega se vplača po 1 Din prispevka, katastrof naraščajo pa vodijo župe ter se savez v slučaju poškodbe obrne na župno mariko, če je poškodovanec pravilno prijavljen. Sprejme se predlog o načrtih za društvene prapore kakor ga je predložil organizacijski odsek.

Poročilo preglednikov računov, ki ga je podal br. Malenšek, je bilo sprejeto in starešinstvu izrečen absolutorij.

Skupščina sta nato pozdravila br. Štepanek v imenu COS in br. Poljanski v imenu ruskih Sokolov v inozemstvu. S posebnim navdušenjem je bil sprejet govor br. Štepanka, ki je pozval jugoslovensko Sokolstvo k otvoritvi Tyrsevega doma in k seji sokolskih funkcionarjev, ki se vrši pred otvoritvijo Tyrsevega doma v Pragi.

Predlogi žup, ki so bili sprejeti so: Kdaj se nastopa v sokolskem kroju odločajo župe in društva sama, vendar so izključeni od tega plesi, ako niso v zvezi s sokolsko prireditvijo. Ministrstvo financ se naprosi za oprostitve plačevanja taks pri prireditvah dne 1. decembra. Ministrstvo saobračaja se naprosi za polovično vožnjo. Resolucija o telesi vzgoji na učiteljskih šolah in o vzgoji telovadnih učiteljev za srednjo šolo se sprejme soglasno in izroči ministrstvu prosvete.

Starosta sokolske župe v Skoplju br. Živković se zahvali starešinstvu za izredno poštovno delo, kar je bilo z živahnim odobravanjem sprejeto.

V starešinstvo so bili izvoljeni: starosta Gangl, njegovi namestniki dr. Car, Zagreb; Paunković, Beograd; Bajžeti, Ljubljana; načelnik Ambrožič, njegov namestnik Sučec, Voljnovič, Pozenel, načelnica Trdnova, namestnica Pešičeva, Cigoj — Jugova, Govekarjeva, predsednik prosvetnega odbora Jo-

ras. Člani starešinstva: Cobal, Dev, dr. Fetich, dr. Fur, dr. Jamar, Kajžeti, Marolt, Mi Klavc, Švaiger, Turk, dr. Gregorin, dr. Budisavljevič, Iza Cepelč, Živković, namestniki dr. Krejčič, Biber, Ludvik, Zelenko, dr. Kosir in Možinova, pregledniki računov: Malenšek, Medič, Strlekar, v razsodišču: Janša, dr. Skaberne, dr. Pestotnik, dr. Puc in dr. Treco, njih namestniki: Blatwels, dr. Kuhar in dr. Šubica.

Za članice se sprejme nov slavnostni kroj, kakor ga je predložil odsek za kroje, vsi ostali kroji ostanejo neizpremenjeni.

Ob 1. uri popoldne je bila glavna skupščina zaključena, nakar se je vršil skupni obed, pri katerem so bile od strani starosve izročene napitnice kralju in starešinstvu.

Zvečer se je vršila v dvorani Hrvatskega doma telovadna akademija, ki jo je priredilo Sokolsko društvo v Brodu. Izpadla je nepričakovano dobro in bomo o njej poročali še posebej. Po akademiji se je razvijala vesela zabava z igranko, ki je trajala do odhoda delegatov, ki so se ob pol 2. uri ponoči odpeljali na svoje domove.

Sokolsko društvo Koroška Bela-Javornik ima izredni občni zbor v nedeljo dne 29. marca ob pol 10. uri popoldne v društveni telovadnici. V slučaju nesklepčnosti se vrši občni zbor uro pozneje ob vsaki udeležbi. — Janko Baraga, t. č. starosta.

Sport

Ilirija : Slovan 6 : 0 (1 : 0)

Tekma brez pomena.

Ob zelo maloštevilni udeležbi občinstva se je včeraj vršila na igrišču Ilirije prijateljska tekma med prvakoma prvega in drugega razreda Ilirije in Slovanom. Prijateljske tekme bi morale imeti trojen namen: Pri prvenstvenih tekmah smatrajo vsa moštva za svojo prvo nalogo, da rešijo točke. Pri teh gre edino za to, pa naj se ta cilj doseže na ta ali oni način. Čeprav to ni upravičljivo, je vsaj deloma razumljivo. Z ozirom na to nismo nikoli pričakovali spornega užitka. Pač pa smo menili, da nam ga bo dala taka prijateljska tekma, ki bi morala biti prva propagandna sportna prireditev. V drugi vrsti bi morale prijateljske tekme biti trening tekme v pravem pomenu besede. Vsakemu klubu bi moralo biti pri takih tekmah dana prilika, da v resnem boju pregleda svoje moči, ne le svoje prvega moštva, temveč tudi svojih rezerv in naraščajo. To je Ilirija tudi storila. Toda včerajšnja tekma nam nikakor ne more biti merilo za zmoglost posameznih igralcev. Pri dobrem sportu bi pa prijateljske tekme med našimi klubi morale tudi primesti gmojni dobiček. To bi bili glavni cilji, ki bi se morali zasledovati pri prijateljskih tekmah.

Včerajšnja tekma pa je bila brezdomno brez vsakega pomena. Vsakemu, ki zasleduje razvoj zmoglosti naših klubov, je moralo sicer biti jasno, da bosta nastopajoča moštva skušali doseči ugoden izid s precej različnimi metodami. Vendar pa se je morala pričakovati lepa borba. Tekma pa je zlasti v drugem polčasu postala naravnost farsa sportne prireditve.

Ilirija je nastopila s sedmimi rezervami. Čeprav se je videlo, da je taktično in tehnično boljša kot njen nasprotnik, ni mogla v prvem polčasu pokazati izredne premoči. Slovan je s poživljeno voljo in živavostjo precej uspešno odbijal njene napade. V obrambi je Zelnikar v голу pokazal nekaj dobrih obrambnih akcij, čeprav ni oddalil ni dosegel vratarja Slovana Škofica, ki se je izkazal kot zelo uporabljiv vratar. Levi branilec mladi Jenko, ima lepe osvobodilne strele, delo njegovega partnerja Držaja je z ozirom na to, da je dopoldne startal pri cross country tekmah, ter dospel kot prvi na cilj, uvaževanja vredno. O nastopu nove akvizicije Ilirije levega krilca Korberja se ne more z ozirom na nivo včerajšnje tekme izreči pravilna sodba. Njegova ofenzivna igra je dobra. Lado je imel precej težko delo, ker srednji krilec Slovana ni bil, da bi se mogel podcenjevati. Deklevala je boljši kot v napadu. Na desnem krilu se je bivil branilec Dolinar odkloval je v dobrih črtah, ki jih je dalj Omann. Steer je bil odveč. Ostali napad se ni znašel, zlasti Dobrič ni dobil prilike, da bi se po svojem udeleževal. Inke je ali nalašč ali pa v smoli zastrelil eno enajstmetrovko. Zadnje bo bolj verjetno.

Kakor rečeno, leži glavna moč Slovana v fizični moči, čeprav so nekateri igralci pokazali, da bi se iz njih dalo nekaj narediti. Najboljši njegov igralec je bil vratar Škofic, rešil je prav mnogo kočljivih situacij, ki so bile kazale na sigurnen uspeh Ilirije. Branilca sta se potrudila, tudi krilski vrsta se je defenzivno dobro držala. Napad ne goji nobene zmiselne kombinacije in skuša doseči uspehe s prodori. Pri tem mu pomaga tudi krilski vrsta s svojimi predolgimi predložki. Sicer pa posamezniki niso preveč disciplinirani. Sodnik je moral izključiti v drugi polovici dva njegova igralca.

Ilirija doseže vodstvo v 22. minuti; gol je zabil Omann po očitni predhodni ofside poziciji, ki bi jo moral sodnik odžvižgati. Ilirija je bila sicer nekoliko v premoči, vendar pa se je Slovan precej uspešno branil.

V drugi polovici se je igra pretvorila v šalo. Izključitev dveh in odstop enega igralca Slovana je povzročilo tako izgo, da se sploh ne more več govoriti o tekmovalnosti. Drugi gol je po sreči zabil Inke. Nadalje sta strelala za Ilirijo Omann (2) in Dobrič (2). — Sodnik Kramaršič je bil vedno mnogo boljši.

Cross country za prvenstvo

Prvak S. K. »Ilirija«.

Včeraj se je vršil vsled pomankanja vsake reklame skoraj neopazeno cross-country za prvenstvo Slovenije. Proga je bila dolga približno 6500 m in je peljala z igrišča Ilirije preko Koslerjevega vrta naravnost na hrib do razglednika, kjer se je cepila na vzvod do gostilne pri Čadu, vodila zopet nazvoro k cerkvi na Rožniku in od tu v

Vaše ognjišče bo veselo in vedro, ako ste vi sami, milostiva, smehljaj, ako vi sami ugasite.

Redna uporaba

Kreme Simon
(Crème Simon)

po dovršeni toaleti na še vlažni koži vam povzroči čisto in vedro polt, mlo in svežo kožo ter brezhiben obraz. Ona prepreči in odpravi vsakovrstne razpoke na rokah, rdečico, raskavo kožo ter vsako draženje kože.

Prodaja se povsod

krema, puder in mila Simon
Parfumerie Simon, 59, Fg. St. Martin, Paris

Najprigodnejši uskrtni darovi!

Penkala - olovka i zlatno naliv pero

obrat mimo okopov navzdol na igrišče, kjer je bil cilj. Proga je z ozirom na veliki vspon jako težavna. Startalo je pet moštev in sicer tri od Primorja in po eno od Ilirije in Laska. Zmagalo je moštvo Ilirije (Deržaj, Roth, Hladnik, Fink), kot drugo se je plasiralo moštvo Laska (de Reggi, Slapničar, Gruntar D., Gruntar K.). Primorjanska moštva se sploh niso plasirala. Boj, ki se je vršil na progi, je bil nad vse zanimiv. Deržaj je rezal kot prvi cilj v času 22.57.1 v krasnem finisu je vodil na cilj tekmovalni progi. Menjaje za njim so se borili Slapničar, Slamič (Primorje), de Reggi, Vidic (Primorje) in Roth. Na cilj so došli v sledečem vrstnem redu: Deržaj, Roth (oba II.), Slapničar, de Reggi (Lask), Vidic (Prim. III.), Hladnik (II.), Camernik (Prim. I.), Breskvar (Prim. II.) Gruntar Karl (Lask). Moštvo Ilirije ima 9, Lask pa 16 točk.

Ostale včerajšnje tekme

MARIBOR: S. K. Merkur : Inž. podof. škola 2 : 2 (0 : 0). Kljub slabemu vremenu zanimiva tekma. Začetkom prevladuje Merkur, pozneje znatno popusti in je slabši od gostov. Na vsaki strani ena enajstmetrovka z uspehom. Pri gostih drugi lastni gol. Sodnik g. Šepce.

S. V. Rapid : S. K. Ptuj 7 : 1 (3 : 1). Kljub visoki razliki večkrat odprta igra. Rapidu se znatno pozna izguba branilca Barloviča. Sodnik g. Osebk.

Ilirija : Primorje. Prvenstvena tekma med tema najostrejšima rivaloma na sportnem polju, ki prinese običajno napeto borbo in vzbudi vedno velik interes naše sportne javnosti, se vrši v nedeljo 29. t. m. ob 16. uri na sportnem prostoru S. K. Ilirije: predtekma rezervnih moštev se prične ob 14.30. Isti dan se vrši prvenstvena tekma Rapid : Hermes, s čemu: doseže prv. tekmovalne v Ljubljani svoj višek. Za več n. est prv. tabele pa de že v nedeljo definitivna odločitev. Ilirija si končno osigura I. mesto, ako zmagaa nad Primorjem, in Hermesu se nudi proti Rapidu zadnja šansa, da se povzpne na II. mesto, ki ga vzema doslej Rapid. Ako se zgodi, da Primorje nadvlada Ilirijo, prihaja tudi Primorje še v poštev z II. mesto.

Za Razlagov spomenik

V divnih Slovenskih Gorah pri Mali Nedelji je bil rojen leta 1826. dr. J. Razlag, zaslužni slovenski pesnik, pisatelj in eden izmed prvobornih jugoslovenskih misli. Vsa njegova dela so vzpodbujala naše ljudstvo do narodne zavesti, in so skupno z družini pomagala zmagonosno do sedanje narodne svobode.

Slovenci smo še vedno pokazali sveto, da smo vselej znali ceniti zasluge velikih mož. Ker se Razlag nima primerne spomenika, ki bi naš bodoči rod spominal na moža, ki je kot jugosl. pionir oral ledino zato storimo to in mu postavimo spomenik v večno proslavo njegovega imena na njegovi domači zemlji pri Mali Nedelji.

Osnovalec je tozadevni pripravljatelj odbor kot odsek »Narodno-kulturnega društva« pri Mali Nedelji. Ta se obrača do vseh zavestnih jugoslovenov s prošnjo za prostovoljne denarne prispevke, ki se naj dopolnijo na spodnji naslov zato, da se omogoči odkritje čim lepšega spomenika. Imena darovalcev bodo primerno objavljena in vpisana v Razlagovo spominsko knjigo in tudi v kronike pri Mali Nedelji.

»Narodno - kulturno društvo« je z ozirom na čim lažjo realizacijo namena dobilo od vlade dovoljenje za loterijo. Tozadevne srečke se bodo razprodajale že v kratkem času. Čisti dobiček kateri je namenjen razen spomenika še tudi za izpolnitev »Društvenega doma«, ki se dviga kot impozantna stavba nia lepem romantičnem in zgodovinskem Malo-Nedelskem griču. Ta stavba je priznana žarišče našega narodno-kulturnega dela.

Odkritje spomenika, zvezano z velikim ljudskim taborom, se bo vršilo o priliki stoletnice Razlagovega rojstva prihodnje leto (1926).

Za pripravljajni odbor Razlagovega spomenika:

Inž. Ferdo Lupša, Mala Nedelja.

Izdajatelj in lastnik: »Konzorcij »Jutra«.

Odgovorni urednik: Fran Brozovič.

Tisk Narodne tiskarne v Ljubljani.

